Weliswaar.be

WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSMAGAZINE VOOR VLAANDEREN

JUNI - JULI 2012 - NR. 106

PROFESSOR CASSIMAN: "MAAK EEN BETER BELEID TEGEN ZELDZAME ZIEKTEN"

p. 4

DOSSIER
DE VERARMDE MIDDENKLASSE
p. 13-20

MARC VAN EEGHEM LAAT ZICH NIET NEKKEN DOOR KANKER p. 21

REFERENTIEBUDGETTEN VOOR EEN BETER LEEFLOON p. 3 en 18

OPENHEID EN TRANSPARANTIE IN DE MOSKEE p. 26

PATIËNTEN ZONDER PYJAMA

BODYTALK | Marleen Finoulst, hoofdredacteur van *Bodytalk* en onze vaste columnist, neemt geregeld een van haar kinderen mee wanneer ze familie bezoekt in een psychiatrisch centrum. "Volgens mijn jongste ligt het verschil met een gewoon ziekenhuis in het feit dat de mensen in een psychiatrische kliniek niet in pyjama in bed liggen, maar 'aangekleed' door de gangen sloffen. Aan het geschuifel herken je de residenten. Bezoekers stappen fluks. Psychiatrische patiënten bewegen inderdaad trager, alsof ze gebukt gaan onder de last van het leven. Uiteraard zullen de psychofarmaca daar voor iets tussen zitten. Wat gebeurt er met die schuifelende medemensen? Ik vraag het me vaak af."

© Ief Claessen

▶ *Lees de column van Marleen op weliswaar.be/bodytalk*

IS JE GEMEENTE ROLSTOELVRIENDELIJK?

WEBRAPPORT | Is je gemeente rolstoelvriendelijk? Als je zelf geen rolstoel gebruikt, dan heb je wellicht nog nooit bij die vraag stilgestaan. Maar je zou het wel merken mocht de fysieke toegankelijkheid van straten en gebouwen verbeterd worden voor de rolstoelgebruiker. Die moet nu vaak een hobbelig parcours door zijn woonplaats afleggen. De toegankelijkheid voor de rolstoelgebruiker verhogen, is voor iedereen mooi meegenomen. Toegankelijkheid gaat uiteraard om meer dan alleen bredere en automatische deuren. Het kan ook gaan over de administratieve toegankelijkheid van de gemeentelijke diensten. *Weliswaar* maakt alvast een rapport op over de toegankelijkheid voor personen met een handicap in Vlaanderen. Een tiental gemeenten en steden verspreid over Vlaanderen krijgt onze brigade over de vloer, die onder meer bekijkt hoe het met de rolstoeltoegankelijkheid is gesteld.

▶ *Lees er vanaf deze maand over op weliswaar.be/toegankelijkheidsrapport*

DE DIAGNOSEFABRIEK

PSYCHODIAGNOSTIEK | Kan je ziektes maken? De DSM V komt eraan, het universele referentiekader voor psychische problemen, voluit *Diagnostic & Statistical Manual of Mental Health*. De eerste versie van de DSM (1952) telde 106 ziektebeelden. De DSM III (1980) telde er met 265 al ruim dubbel zoveel. Met de nieuwste versie, de DSM V, stijgt het aantal nog gevoelig. Waar komt die toename aan stoornissen vandaan? De vraag is niet vrijblijvend: als diagnosebijbel stuurt de DSM ook de terugbetalingsmechanismen in onze gezondheidszorg mee aan. Wie houdt de pen van de auteurs mee vast? En hoe bepaalt dat onze kijk op wie mentaal gezond is en wie niet? *Weliswaar* peilt naar de discussies onder deskundigen.

© Nora Theys

▶ *Lees er alles over op weliswaar.be/DSM*

Lees meer op ***weliswaar.be*** >>> *Health in Europe Date Interface* >>> *Onze selectie boeken over welzijn en gezondheid* >>>

INHOUD

Web: het beste van weliswaar.be 02

Aan de rand van de armoede 03

Diagnose? Vraagteken! 04
Het Plan voor Zeldzame Ziekten komt er eindelijk aan

Baas over je carrière 06
De loopbaancoach zoekt mee de juiste richting

De werken van... 07
Youssri Mejdoubi

Uitgelezen: Aansluiten bij de toekomst 08
Ziekenfondsen op zoek naar een nieuwe vorm

Dansende rolstoelen 09
Handicap zonder grenzen

Als je kind (soms) niet praat 10
"Selectief mutisme is geen kwestie van koppigheid of onwil"

DOSSIER
DE VERARMDE MIDDENKLASSE

Werken om arm te blijven 14
Activeringsbeleid zonder omkadering volstaat niet

Bijna elke maand in het rood 16
Flirten met de armoedegrens

Rechtvaardigheid is een cijfer 18
Een alternatieve berekening van het leefloon

Spelen op de drempel 20
OCMW Balen bestrijdt kinderarmoede

Proust
"De mensen in de zorgsector zijn de echte helden" 21
Marc Van Eeghem over leven na kanker

De balans tussen groen en sociaal 22
Reeks: Europa 2020. Duurzaamheid en armoede (3)

Schrijf je eigen scenario 24
Reeks: Kunnen coöperaties de wereld redden? (4)

Een dilemma met 100 standpunten 26
Antwerpse moskeeën: de drang naar transparantie en modernisering

Het Facebook van de zorgsector 29
Reeks: Flanders' Care (3)

Web: Het beste van weliswaar.be 30

AAN DE RAND VAN DE ARMOEDE

Ze hebben werk, betalen belastingen en wonen meestal in een randgemeente. Ze rijden met een auto, maar die is tweedehands. Ze hebben een huis, maar kunnen het onderhoud amper aan. Op het einde van de maand moeten ze hun laatste centen bij elkaar schrapen. Ze besparen op energie, kleding, gezondheid en voeding. Als je de strikte, maar arbitraire armoederisicograad als norm hanteert, dan zijn deze mensen niet arm. Een deel van de middenklasse daalt echter de sociale ladder af. Ze blijven onder de armoederadar, maar ze zijn er wel degelijk. Een op tien Vlamingen dreigt onder de armoedegrens te duiken, weten de armoedeverenigingen.

In ons dossier vragen we ons af hoe de armoedeval vermeden kan worden. Hoeveel moet je verdienen om zonder problemen door het jaar te geraken? En volstaat een leefloon voor een menswaardig leven? Onderzoeker Bérénice Storms (Universiteit Antwerpen en K.H. Kempen) stelt voor om de hoogte van het leefloon af te stemmen op de referentiebudgetten. Ze werken fijnmaziger en zouden veel mensen uit de armoede kunnen houden.

Het leefloon zou immers meer gemoduleerd kunnen worden in functie van de reële behoeften. Ben je single, heb je werk en huur je een appartement op de private markt, dan heb je een ander budget nodig dan een koppel met kinderen in een sociale woning. Referentiebudgetten zijn geen nieuw idee, maar Storms blaast de methode nieuw leven in door budgetnormen te ontwikkelen vanuit een sterk normatief kader over maatschappelijke participatie en menselijke behoeften. Referentiebudgetten zijn eigenlijk korven met uitgavenposten waaraan per particuliere leefsituatie een benodigd budget kan worden gekleefd. *It only seems fair.*

Armoede is een probleem met vele facetten en de groep armen wordt heterogener. Daar zijn we ons allang van bewust. Het ontbreekt ons echter aan adequate middelen om armoede te bekampen. Referentiebudgetten bieden alleszins een billijk instrument om de armoedepopulatie te meten. De groep armen wordt niet groter, wel diverser. Wellicht zullen er sneller jongeren opgenomen worden dan ouderen die vaker over een eigendom beschikken. Budgetnormen zijn niet het laatste wapen in de strijd tegen armoede, maar ze geven vele groepen die onder de armoedegrens duiken wel sneller meer ademruimte. Dat houdt hun autonomie en gezondheid op een redelijk peil en bevordert hun maatschappelijke participatie, zoals Bérénice Storms aanstipt. Het is een vicieuze cirkel: armoede doet participatie afnemen en minder participatie vergroot het armoederisico. Als we participatie mogelijk maken, doen we ook een appel op de verantwoordelijkheid van de burger. Net omdat hij zelfredzamer is en zich actiever én solidair kan opstellen.

Nico Krols,
Hoofdredacteur *Weliswaar*

▶ *Reacties welkom op* ***www.weliswaar.be/forum***

HET PLAN VOOR ZELDZAME ZIEKTEN KOMT ER EINDELIJK AAN

DIAGNOSE? VRAAGTEKEN!

ZELDZAME ZIEKTEN **Ziek zijn is erg, maar meestal weten we vrij snel wat er schort. Er bestaan echter talloze minder bekende ziektes die evenveel zorg en onderzoek vergen. Om de hulpverlening te verbeteren, wordt er momenteel een Plan voor Zeldzame Ziekten opgesteld. Een van de initiatiefnemers van het plan is de bekende geneticus Jean-Jacques Cassiman.** TEKST LIESBETH VAN BRAECKEL | FOTO'S BOB VAN MOL | JAN LOCUS

Professor emeritus Jean-Jacques Cassiman is sinds 2008 voorzitter van het Fonds Zeldzame Ziekten en Weesgeneesmiddelen van de Koning Boudewijnstichting. Vertegenwoordigers van patiëntenverenigingen, RIZIV, overheden en de farma-industrie ijveren met het Fonds voor een beter beleid voor zeldzame ziekten. Hij weet perfect wanneer een ziekte zeldzaam wordt genoemd.
Jean-Jacques Cassiman: "Een zeldzame ziekte komt bij minder dan één op 2.000 mensen voor. Genetica is belangrijk in de diagnosestelling: meer dan 80% van de zeldzame ziekten is erfelijk. Bij zeldzame ziekten gaat het vaak over één stukje DNA dat niet in orde is. Bij meer frequente ziekten speelt het DNA soms ook een rol, maar is de invloed van de omgeving van de patiënt minstens even groot."

Professor emeritus Jean-Jacques Cassiman: "Er moet gezocht worden naar gemeenschappelijke onderliggende mechanismen die de basis vormen van verschillende zeldzame ziekten. Dan kunnen geneesmiddelen ontwikkeld worden die grotere groepen patiënten kunnen helpen."

Er is een Belgisch Plan voor Zeldzame Ziekten in de maak. Welke aanbevelingen heeft het Fonds hiervoor gedaan?
"Er moeten bijkomende expertcentra opgezet worden. Uiteraard is een apart centrum voor elke zeldzame ziekte niet nodig. Als dat centrum bijvoorbeeld zou bestaan in Frankrijk, dan moet er in België een loket komen waar je correcte info krijgt, zonder dat je naar Frankrijk moet reizen. Dat noemen we dan geen expertcentrum, maar een liaisoncentrum. De patiënt krijgt daar ook alle juridische en sociale informatie die nodig is. Patiënten moeten ook betrokken worden bij het beheer van die centra. Dat is niet vanzelfsprekend, maar we vinden het belangrijk dat de expertise van de patiënt naar waarde geschat wordt. Er zou meer tweerichtingsverkeer moeten zijn tussen arts en patiënt.
Er moet ook een nationaal register komen van patiënten met zeldzame ziekten. Dit zal helpen om feedback te geven aan wie neonatale screening doet en het past perfect in de E-health-strategieën van de verschillende overheden. Bij de ontwikkeling hiervan moet zeker rekening gehouden worden met de Europese dimensie. Voor zeldzame ziekten is het des te belangrijker op internationale schaal te werken."

Als er zo weinig patiënten met een bepaalde ziekte zijn, is het dan voor de farma-industrie wel interessant om er medicijnen voor te ontwikkelen?
"De producenten van geneesmiddelen krijgen voordelen bij de ontwikkeling van de zogenaamde 'weesgeneesmiddelen'. Maar het onderzoek naar zeldzame ziekten is ook nuttig om meer voorkomende ziekten te begrijpen. Voor de verschillende vormen van kanker is het belangrijk dat we begrijpen hoe de netwerken van eiwitten functioneren in onze cellen. Wanneer een gemeenschappelijk onderliggend mechanisme voor verschillende vormen van kanker gevonden wordt, wordt het mogelijk om voor grotere groepen patiënten geneesmiddelen te ontwikkelen. In de toekomst wordt het belangrijk dat men naast de orgaanspecialisten ook medici heeft die mechanismen begrijpen die in verschillende organen problemen kunnen veroorzaken."

De farma-industrie krijgt bepaalde voordelen om weesgeneesmiddelen te produceren, maar is er voldoende budget om deze geneesmiddelen terug te betalen aan de patiënt?
"Er zijn heel wat geneesmiddelen die eigenlijk lapmiddeltjes zijn. Als we de terugbetaling daarvan kritisch bekijken, kunnen we budget vrijmaken voor weesgeneesmiddelen. Het kan toch niet dat er voor een bepaalde aandoening een nieuw geneesmiddel ontwikkeld wordt dat beter werkt dan het oude, maar dat het oude ook in aanmerking blijft komen voor terugbetaling. We kunnen met de budgetten die er nu zijn veel doen, maar het vraagt moed. Je moet aan heilige huisjes durven raken."

"ER ZOU MEER TWEERICHTINGSVERKEER MOETEN ZIJN TUSSEN ARTS EN PATIËNT."

▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

SARAHS KLEINE WERELD

Toen Sarah Herreman negen was, begon ze plots veel te drinken en te plassen. In eerste instantie dacht de dokter dat ze suikerziekte had, maar dat bleek niet het geval. Na verschillende doktersbezoeken werd de diagnose Diabetes Insipidus gesteld.
Diabetes Insipidus is een zeldzame ziekte die – in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden – niets met suikerziekte te maken heeft. Sarahs hypofyse maakt niet de nodige hormonen aan. Met een neusspray met kunstmatige hormonen kan ze dit verhelpen. Maar daar stopt het verhaal niet. "Als kind was ik altijd bij de kleinsten van de klas", vertelt Sarah. "Op zich geen probleem, maar in de puberteit kregen al mijn klasgenootjes een groeispurt, behalve ik. En in de klas kon ik goed mee op het vlak van taal, maar vakken die wiskundig of ruimtelijk inzicht vereisten, gingen een pak stroever. Die zaken deden dokters denken aan het Syndroom van Turner. Na een onderzoek van mijn chromosomen kon die diagnose echter niet bevestigd worden." Sarah kreeg hormonen toegediend om de puberteit op gang te brengen. Ze groeide nog een aantal centimeters, maar ze bleef de kleinste van de klas. In het middelbaar bleef ze het opvallend moeilijk hebben met verbanden leggen, prioriteiten stellen, zaken organiseren en hoofd- van bijzaken onderscheiden. Ze legde een IQ-test af waaruit bleek dat ze een non-verbale leerstoornis had. "Mensen overschatten me vaak omdat ik verbaal sterk ben", merkt Sarah op. "Op het eerste gezicht lijk ik behoorlijk intelligent, maar toch zijn sommige eenvoudige dingen te moeilijk voor mij." Een nieuw chromosomenonderzoek – tien jaar na het eerste – wees toch in de richting van het Syndroom van Turner. Met de nodige moeite haalde Sarah haar diploma maatschappelijk werk. "Veel jobs in die richting kan ik niet aan omdat ze flexibiliteit en organisatietalent vragen", zegt Sarah. "Ik zou een job willen hebben waarin ik gewaardeerd word om wie ik ben en wat ik kan. Net als iedereen wil ik aanvaard worden, mét mijn beperkingen."

Sarah Herreman: "Net als iedereen wil ik aanvaard worden, met mijn beperkingen."

Sarah schreef een boek over haar leven met een zeldzame ziekte: 'Mijn kleine wereld'. Weliswaar *schenkt gratis tien exemplaren van dit boek aan wie op 15 juni mailt naar mijnkleinewereld@weliswaar.be. Vergeet niet je postadres te vermelden zodat we het boek kunnen opsturen.*

KORT

DE LOOPBAANCOACH ZOEKT MEE DE JUISTE RICHTING

BAAS OVER JE CARRIÈRE

COACHING **Een flexibele loopbaan: iedereen heeft er de mond van vol. Maar wat betekent dit in de praktijk? Hoe overwin je mogelijke hindernissen zoals je leeftijd, afkomst of handicap? *Weliswaar* sprak met Liliane die dankzij een loopbaancoach weer droomt van een nieuwe carrièrestap.**

TEKST STEFANIE VAN DEN BROECK | FOTO BOB VAN MOL

"Sinds kort durf ik weer klassieke muziek te spelen", vertelt Liliane Sioncke voorzichtig. De 51-jarige vrouw is violiste van opleiding, maar liet haar instrument jarenlang aan de kant staan. Uit angst en onzekerheid. "Door een directiewissel kreeg ik op school steeds meer tegenwind, wat me een burn-out opleverde. Ik begon erg aan mezelf te twijfelen: was ik wel een goede leerkracht? In die periode is mijn zelfvertrouwen geknakt."

ZOEK NAAR JE TALENTEN, VOLG OPLEIDINGEN, SPREEK MENSEN AAN DIE JE KUNNEN HELPEN.

Liliane stapte naar de VDAB, vastberaden om nieuw werk te vinden. Maar ze werd doorverwezen naar loopbaancoaching. Zo kwam ze terecht bij Fatia Bali van ZIN (Zelf Initiatief Nemen). Liliane voelde al snel dat het goed zat. "De klik was er meteen, al tijdens het intakegesprek. Daar leerde ik mezelf te analyseren met eenvoudige vragen: wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik en waar wil ik naartoe? We hebben mijn competenties, kwaliteiten en talenten in kaart gebracht. Dat gaf me gaandeweg terug meer zelfvertrouwen. Ook het persoonlijke ontwikkelingsplan heeft me geholpen, met doelen op korte en lange termijn. Daarin staan concrete stappen, manieren om mijn netwerk te vergroten, dingen die me energie geven of energie vreten. In een machtssituatie gedraag ik me bijvoorbeeld snel als underdog, wat wrevel kan opwekken. Tijdens de loopbaancoaching heb ik geleerd hoe ik mij op een andere manier kan positioneren en hoe belangrijk communicatie is."

Maar ZIN richt zich net zo goed op niet-kansengroepen, zegt loopbaancoach Fatia Bali. "Er komen ook leidinggevenden over de vloer of mensen met een hoog diploma. Voor hen is de arbeidsmarkt toegankelijker, maar ook zij botsen op hindernissen. Vaak heeft dat te maken met keuzes. Hoe vaak hoor je jonge studenten niet vertellen dat ze vooral veel geld willen verdienen? Maar als je je studiekeuze baseert op een salaris in plaats van interesse, dan knal je vaak tegen de muur."

Liliane Sioncke (links) zoekt met Fatia Bali (ZIN) naar een nieuwe richting in haar loopbaan.

IK GA ERVOOR

Als je op je huidige werk niet genoeg voldoening vindt, kan de loopbaancoach je misschien doorverwijzen naar de zorg- en welzijnssector. Om te werken met je hoofd, handen en hart. Dat is alvast wat de Vlaamse overheid en de provincies graag zouden zien. Zij lanceerden samen de website *www.ikgaervoor.be*, een trefpunt voor iedereen die in de zorg wil werken. Je vindt er getuigenissen – van studenten verpleegkunde tot verzorgers – die je warm kunnen maken, maar ook grappige *candid camera*-filmpjes, zoekmachines om werk en opleidingen te vinden, een agenda en handige jobfiches.
Voor professionals uit de sector is er een aparte website: *www.ikgaervoor.be/pro*.

- *Lees het volledige artikel op weliswaar.be/zin*
- *www.ZIN.be*
- *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

DE WERKEN VAN...
YOUSSRI MEJDOUBI

Foto Jan Locus

Youssri ging naar school in het MPI (medisch-pedagogisch instituut) in Woluwe. Na zijn studies ging hij er aan de slag als telefonist. Dankzij zijn opgewekte stem en zijn vlotte babbel mocht hij de voice-over van de verborgencamera-filmpjes voor de zorgverlenerscampagne 'Ik ga ervoor' inspreken. Youssri: "Ik ben blind, maar ik hou van uitdagingen. Als je zelf niet ziet, is het leuk om iets met je stem te doen. In het MPI van Woluwe hebben ze altijd goed voor mij gezorgd. Door de stemmen voor de zorgverlenerscampagne in te spreken had ik het gevoel dat ik iets kon terugdoen voor de sector."

- *Bekijk de verborgencamerafilmpjes met de voice-over van Youssri op www.ikgaervoor.be*
- *Reacties welkom op **facebook.com/weliswaar***

ZIEKENFONDSEN OP ZOEK NAAR EEN NIEUWE VORM

AANSLUITEN BIJ DE TOEKOMST

BOEKBESPREKING **De globale zorgsector wordt voor onze samenleving almaar belangrijker. Ziekenfondsen zijn de klassieke hoofdrolspeler in de gezondheidszorg. Maar hun rol verandert. Geert Messiaen, secretaris-generaal van de Liberale Mutualiteiten, is zich daar scherp van bewust.** TEKST HAROLD POLIS | FOTO JAN LOCUS

Het volstaat al lang niet meer voor het ziekenfonds om de dokterskosten van zijn leden terug te betalen. Om een klant- en toekomstgericht beleid te voeren, hebben ziekenfondsen zich omgebouwd tot moderne dienstverleners.
Het uitgangspunt van Geert Messiaen is de onvolprezen Belgische gezondheidszorg: ruim 97% van de burgers toont zich tevreden over de werking van het systeem. Informatiebeheer en preventie zijn volgens Messiaen de twee belangrijkste uitdagingen van de ziekenfondsen. In vijftien verbeterpunten licht Messiaen zijn visie toe: van de nood aan een coherenter gezondheidsbeleid en de uitbouw van een degelijke geestelijke gezondheidszorg tot een betere ondersteuning van chronisch zieken en mantelzorgers.

"SOLIDARITEIT IS GEEN KOOPWAAR. SOLIDARITEIT PRIMEERT OP PRIVATISERING."

Geert Messiaen, Liberale Mutualiteiten: "Informatiebeheer en preventie zijn de belangrijkste uitdagingen voor de ziekenfondsen."

HEFBOOM VOOR MEER RECHTVAARDIGHEID

Om een billijke, toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg voor iedereen te garanderen zal het ziekenfonds zijn data beter moeten gebruiken. Op basis van zijn kennis van het zorggebruik kan een ziekenfonds zijn leden nog beter informeren en oplossingen op maat suggereren. Informatisering speelt hierbij een cruciale rol. Een ziekenfonds zal zich moeten profileren als een cruciale partner bij het beheer van de medische gegevens van de leden. Tegelijkertijd benadrukt Messiaen dat gezondheid geen koop-waar is: solidariteit primeert op privatisering.
Een beter informatiebeheer is geen opstapje naar een opbod van goedkope diensten, maar heeft als doel een betere welzijnszorg. Messiaen stelt immers dat een slimmer ziekenfonds zoekt naar "misbruik van sociale voordelen en van overconsumptie", "de toegankelijkheid van de zorgkwaliteit" vergroot en "administratieve lasten" verkleint.
Maar de allergrootste opdracht van het moderne ziekenfonds zit volgens Messiaen in de preventie. Door zijn leden meer en gerichter in te lichten over gezondheidsthema's kan een ziekenfonds op lange termijn werken. Op die manier worden niet alleen mensen met een acute zorgnood bereikt, maar ook jongere leden die een gezonde levensstijl willen handhaven. "Ziekenfondsen zijn onvermijdelijk een hefboom voor een meer rechtvaardige samenleving... en ze zijn vooral laagdrempelig."

- *Geert Messiaen, Uitdagingen voor de ziekenfondsen in de eenentwintigste eeuw, Garant, 2012, 134 p., € 18,50. ISBN 9789044128826.*
- *Meer boeken over gezondheid, welzijn en samenleving vind je op weliswaar. be/uitgelezen*
- *Volg ons op **facebook. com/weliswaar***

Ability Unlimited voert in Oman de Soefidans op.

HANDICAP ZONDER GRENZEN

DANSENDE ROLSTOELEN

THERAPEUTISCH THEATER **Personen met een handicap die terechtkomen in het *Guinness Book of World Records*? Het gebeurt. De Indische kunstenaar, therapeut en trainer Syed Sallauddin Pasha richtte in 1988 'Ability Unlimited' op. Hij heeft er honderd danstheaterproducties en tienduizend opvoeringen met fysiek en gehoorgestoorde gehandicapten op zitten. Een wereldrecord.** TEKST MIA DE KEERSMAEKER | FOTO SYED S. PASHA

De stichting van Syed Sallauddin Pasha voert als motto 'zien is geloven'. Ze volgt een holistische aanpak en probeert de verborgen mogelijkheden en talenten van gehandicapte jongeren aan te spreken. Pasha, ook wel de vader van het Indische therapeutische theater, vraagt steevast maar één gunst voor zijn dansers: kansen.

India telt zeventig miljoen gehandicapten. Ondanks een wet uit 1995 die de rechten van gehandicapten beschermt en hun integratie bevordert, zitten velen doelloos thuis. 'Ability Unlimited' probeert daar iets aan te doen. De stichting werkt met vrijwilligers en brengt gehandicapten bijeen, ongeacht huidskleur en religie. Met zijn innovatieve methodologie en choreografie, en via therapeutische theaterproducties, geeft Syed Sallauddin Pasha al 24 jaar vertrouwen, waardigheid en levenslust aan mensen met een handicap.

Ongeveer 150 mensen met een handicap oefenen driemaal per week traditionele Indische dans. Pasha zit acht tot tien uur per dag in een rolstoel om nieuwe choreografieën voor zijn dansers voor te bereiden. Zijn passie werkt aanstekelijk en zijn dansers werken even hard. Misschien is dat wel het geheim achter de esthetisch opgebouwde opvoeringen die elke keer volle zalen trekken.

DRAAIENDE DERWISJEN

Onlangs streek 'Ability Unlimited' in Muscat neer, de hoofdstad van het sultanaat Oman. Met traditionele liederen werd een apart gechoreografeerd stukje danstheater opgevoerd. Fysiek gehandicapten voerden, gekleed in Omaanse kleuren, samen met slechthorenden perfecte danspassen in hun rolstoelen uit.

PASHA VRAAGT MAAR ÉÉN GUNST VOOR ZIJN DANSERS: KANSEN.

Voor de Soefidans of de dans van de draaiende derwisjen draaiden vijf dansers in het rond in de typische witte kledij en met de kenmerkende lange hoed. Hoogtepunt van de opvoering was 'Bharatanatyam op wielen'. Deze Indische traditionele dans die het vooral van het voetenwerk moet hebben, werd feilloos uitgevoerd door de rolstoelgebruikers en dansers op krukken. De precisie en de vaardigheid van de slechthorende vrouwelijke dansers vormden het bewijs van hun kunnen.

▶ *www.abilityunlimited.com*
▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

"SELECTIEF MUTISME IS GEEN KWESTIE VAN KOPPIGHEID OF ONWIL"

ALS JE KIND (SOMS) NIET PRAAT

ANGSTSTOORNIS **Emily (13) was vier jaar toen haar ouders ontdekten dat ze op school en in andere situaties niet praatte. Thuis echter is ze een spraakwaterval. Emily lijdt aan selectief mutisme, een angststoornis die voorkomt bij zeven op duizend kinderen.** TEKST BIANCA DE WOLF | FOTO'S JAN LOCUS

Op 8 februari 2012 vond in Brussel de eerste Vlaamse bijeenkomst van ouders met kinderen met selectief mutisme plaats. Behalve ouders waren er ook leerkrachten en therapeuten aanwezig die met deze kinderen werken. Ze kwamen samen om ervaringen uit te wisselen en een netwerk van ervaringsdeskundigen op te richten. Aan de reacties van de aanwezigen te horen, was dat geen dag te vroeg. "Selectief mutisme is een psychische aandoening waarbij kinderen in specifieke situaties niet spreken", vertelt professor Ingrid Ponjaert, kinderpsycholoog aan de VUB. "Het is een situatiegebonden probleem en niet iets waar het kind zelf voor kiest. Het is dus geen kwestie van koppigheid of onwil. Selectief mutisme is een extreme vorm van sociale angst waarbij kinderen blokkeren als er van hen verwacht wordt dat ze praten of als ze beoordeeld worden. Als die angststoornis niet wordt behandeld, kan ze uitgroeien tot een sociale fobie."
Selectief mutisme komt voor bij ongeveer zeven op de duizend kinderen. Het komt vaker voor bij twee- of meertalige kinderen, een groep die in onze samenleving toeneemt. Elke leerkracht ontmoet dus eens in zijn of haar carrière een kind met selectief mutisme.
Professor Ponjaert: "Meestal komt deze angststoornis tot uiting tussen de drie en vijf jaar. Op het moment dat kinderen naar school gaan, uit hun vertrouwde thuissituatie komen en met derden moeten communiceren."

Mama Inge naast Emily: "De juf vroeg ons of Emily thuis wel praatte. Dat was een verrassing. Emily was thuis een praatvaar. Nu nog."

ONZICHTBAAR EN DOODSTIL

De ouders van Emily (13) herkennen hun dochter in de uiteenzetting van de professor. Mama Inge: "Emily zat in de tweede kleuterklas toen de juf ons apart nam met de vraag of Emily thuis praatte. In de klas had de juf haar nog niets horen zeggen. Bovendien viel ze nooit op. Het leek wel of ze zich onzichtbaar kon maken. De vraag kwam als een verrassing. Thuis was Emily een praatvaar. Nu nog altijd. Maar vanaf toen viel het ons inderdaad op dat ze in het bijzijn van andere volwassenen niet praatte."
Professor Ponjaert: "Het is normaal dat kinderen in een vreemde of nieuwe situatie wat verlegen of terughoudend zijn. Maar wanneer een kind niet praat na twee maanden, of bij meertalige kinderen na zes maanden, dan is er meer aan de hand. Daarom spreekt men ook pas van selectief mutisme als het kind minstens één maand niet praat, thuis bij de familie, bij de opvang. De diagnose wordt pas gesteld als andere stoornissen, zoals een autismespectrumstoornis, zijn uitgesloten en als er geen ander communicatieprobleem is vastgesteld, zoals stotteren."
Inge: "Wij hebben te lang gewacht om gerichte hulp te zoeken. Uit onwetendheid. Toen ze aan de lagere school begon, was het duidelijk dat ze met een groter probleem kampte. Leren lezen bleek geen probleem. Ze zei de juf na of las wat er gedrukt stond. Ook met de andere vakken lukte het vlot. Pas bij het begin van het derde leerjaar hebben we hulp gezocht. Het zwijgen beheerste ons leven. Want praten doet toch iedereen? Toen ook de CLB-medewerkster, die al sinds de kleuterschool Emily probeerde te activeren, ten einde raad was, verwees ze ons door naar een kinderpsychiater. Zij stelde de diagnose selectief mutisme en schreef medicatie voor. Die moest ervoor zorgen dat Emily haar grenzen zou verleggen en haar angst om te praten zou overwinnen. Ik merkte dat het hielp. Maar ik vond het niet vanzelfsprekend om een kind van negen elke dag medicatie te geven."

GEDRAGSTHERAPIE ALS SLEUTEL TOT SUCCES

Professor Ponjaert is geen voorstander om selectief mutisme alleen met medicatie te behandelen. Cognitieve gedragstherapie is de sleutel tot succes. De behandeling duurt gemiddeld zes maanden tot een jaar. Hoe ouder het kind, hoe moeilijker de behandeling is, legt professor Ponjaert uit: "Een vroegtijdige detectie is dan ook belangrijk. De observaties van ouders en leerkrachten zijn cruciaal. Samen met een psycholoog worden de communicatieproblemen in kaart gebracht. Op basis van dit onderzoek wordt een behandelingsplan op maat van het kind en zijn omgeving gemaakt. Het plan bestaat uit gedragstherapeutische technieken. Eerst wordt er geoefend om geluiden te maken, zoals het nabootsen van dieren. Elke stap in de ontwikkeling wordt aangemoedigd en beloond. Doel is om het zelfvertrouwen te verhogen en de angst om te praten te verkleinen. De meeste van deze kinderen vinden, mits een geduldige aanpak en goede opvolging, hun weg in het reguliere onderwijs."
Therapie of een cognitief behandelingsprogramma, daar heeft niemand de ouders van Emily ooit over geïnformeerd. Wel wordt Emily vanaf het vierde leerjaar bijgestaan door een GOn-begeleidster (GOn staat voor Geïntegreerd Onderwijs). GOn-begeleiding ondersteunt kinderen met een stoornis of handicap. Inge: "Zij helpt Emily bij de klassikale activiteiten waarmee ze het moeilijk heeft. En samen zoeken ze naar oplossingen voor de situaties waarbij ze niet durft te praten. In de lagere school bijvoorbeeld las Emily een brief voor over haar stoornis aan haar klasgenoten. Ook de kringgesprekken op maandagochtend bereidden we op voorhand voor. We schreven ze uit in een vraaggesprek en stuurden het zondagavond door naar de leerkracht. Hierdoor kon hij Emily blijven betrekken. Niet echt spontaan, maar zo kon ze toch meedoen zonder in een kramp te schieten."

NIEUW BEHANDELINGSPROGRAMMA

Toegankelijke informatie over selectief mutisme had de ouders van Emily jaren geleden gerichter naar gespecialiseerde begeleiding kunnen verwijzen. Dit is ook het doel van gedragstherapeut Maretha De Jonghe, actief aan het Universitair Medisch Centrum

Professor Ponjaert, VUB: "Meestal komt deze angststoornis tot uiting op het moment dat kinderen naar school gaan, uit hun vertrouwde thuissituatie komen en met derden moeten communiceren."

in Utrecht en initiatiefneemster van 'Spreekt voor zich', een gloednieuw behandelingsprogramma met website.
De Jonge: "Het is een gedragstherapeutisch programma dat kinderen tussen vier en acht jaar met selectief mutisme op een speelse manier helpt om stapje voor stapje hun spreekangst te overwinnen. Ook het versterken van een positief zelfbeeld en het vergroten van het zelfvertrouwen nemen een belangrijke plaats in. Het programma biedt therapeuten een uitgewerkt stappenplan in vijf fasen met handelingsadviezen, praktijkvoorbeelden, spelsuggesties, werkbladen en opdrachten voor het kind."
Ook ouders en leerkrachten worden bij de behandeling betrokken. Op het beveiligde webportaal van 'Spreekt voor zich' is alle materiaal te vinden, wordt informatie uitgewisseld en kan de voortgang van het kind worden gevolgd. De Jonghe: "Het kind krijgt toegang tot het spel 'Het Luiderslot'. Dit spel is uitdagend, leuk en sluit aan bij de belevingswereld van kinderen. Het geeft hen inzicht in hun angst en leert hen dapper te worden. Bij elke stap voorwaarts in de therapie worden ze beloond en zo groeit hun trots en zelfvertrouwen. Dapper denken en dapper doen is hierbij het motto."
Goedele Vandewalle, cognitief gedragstherapeut bij het centrum voor geestelijke gezondheidszorg Vagga in Antwerpen, is enthousiast over het programma. Vandewalle: "Ik vind al mijn expertise en kennis over selectief mutisme terug die ik gedurende een kwart eeuw heb verzameld. Begrijpelijk, overzichtelijk en alles uitgelegd in muizenstapjes. Want zo traag gaat het soms bij de behandeling van selectief mutisme. Doordat het programma in detail is uitgewerkt, kunnen ook logopedisten en therapeuten die niet geschoold zijn in de cognitieve gedragstherapie ermee aan de slag. Selectief mutisme is hardnekkig, dus je hebt er als therapeut geduld en doorzetting voor nodig. Maar dit programma geeft je de nodige houvast om traag maar zeker vooruit te komen."

BEGRIP EN GEDULD

Voor dit programma is Emily te oud. Maar zij heeft al veel muizenstapjes gezet en leert stilaan met volwassenen te praten. Emily zal nooit een tafelspringer zijn. Maar dat hoeft ook niet. Inge: "Ze is wie ze is. En het is een fijne dochter en lieve zus."
En van andere mensen verwachten de ouders een beetje meer begrip en geduld. Papa Jan: "Ik raad andere ouders aan om zo snel mogelijk een diagnose te laten stellen en gespecialiseerde hulp te zoeken, want alleen kan je dit niet aan. We hebben het eigenlijk te lang alleen moeten uitzoeken."

MEER INFO

Meer informatie over de groep 'Ouders van kinderen met selectief mutisme' krijg je bij sambiesemans@skynet.be en op de Facebookpagina 'Selectief mutisme Vlaanderen'.
Het nieuwe behandelingsprogramma vind je op www.spreektvoorzich.nl.
Zopas is het boek *Selectief Mutisme bij kinderen. Als een kind soms niet praat* van klinisch psycholoog en psychotherapeut Max Güldner verschenen. Het is een toegankelijk geschreven boek over de oorzaken, de diagnostiek en de behandeling van selectief mutisme. (Lannoo, € 17,99, 112 blz., ISBN 978 94 014 0036 7)

▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

Weliswaar.be
DOSSIER

© Elisabeth Noels

LEVEN AAN DE RAND VAN DE ARMOEDE

600.000 Vlamingen dreigen elk jaar de rangen aan te vullen van mensen die in armoede leven. Ze hebben ogenschijnlijk alles waarmee je het leven aangenaam maakt. Een auto, een huis en zelfs werk. En toch flirten ze met de armoedegrens. Ze kunnen hun huisgezin ternauwernood onderhouden. Het taboe is groot. En dus verschijnt de verarmende middenklasse niet op de radar van wetenschap, beleid en hulpverlening.

ACTIVERINGSBELEID ZONDER OMKADERING VOLSTAAT NIET

WERKEN OM ARM TE BLIJVEN

WERKEND ARM **Het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, richt zich vooral op generatiearmen. Toch is het de stafmedewerkers Peter Heirman en Samira Castermans niet ontgaan dat ook de groep 'nieuwe armen' gestaag groeit. Vooral alleenstaande ouders en jongeren zonder een aangepaste scholing lopen het risico de rangen van de arme middenklasse aan te vullen. Maar door de activeringspolitiek belanden ook heel wat generatiearmen bij de *working poor*.** TEKST ERIC BRACKE | FOTO JAN LOCUS | ILLUSTRATIE ELISABETH NOELS

"Het beleid slaagt er niet in het fenomeen van werkende armen in te dijken, al staat Vlaanderen er met 4% wel beter voor dan de rest van Europa", zegt Peter Heirman. "In Europa ligt het gemiddelde twee keer hoger dan in Vlaanderen. Vooral Duitsland kent door zijn activeringsbeleid een hoge toename van werkende armen."

"Maar als je mij vraagt waar de inkomensgrens ligt om buiten schot te blijven, moet ik het antwoord schuldig blijven", vervolgt Heirman. "De Europese armoedegrens is vastgelegd op 1.013 euro voor een alleenstaande. Ik vind het moeilijk om er een cijfer op te plakken, omdat meestal nog andere factoren meespelen, zoals oude schulden, alimentatie, energiekosten, kinderopvang. En mensen die een buffer hebben opgebouwd, zijn uiteraard minder kwetsbaar dan de anderen."

"Onze ervaring met generatiearmen leert dat mensen eerst besparen op cultuur- en vrijetijdsbesteding en op gezondheidszorg. Ze stellen doktersbezoek uit, nemen geen medicatie of wachten met een medische ingreep. Maar als je je gezondheid verwaarloost, kun je natuurlijk ook niet goed presteren op het werk."

"Armoede is vooral een stedelijk probleem, met Antwerpen en Gent op kop. Maar een deel van de nieuwe armen gaat op het platteland wonen, omdat de woningen daar minder duur zijn, zo blijkt uit een recente studie van Cera. Een nadeel is dat ze daardoor ook minder mobiel worden, want het aanbod van openbaar vervoer is er kleiner. Op het platteland blijft de nieuwe armoede ook meer verborgen en is het sociale isolement groter."

Samira Castermans en Peter Heirman, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen: "Het is naïef te denken dat alle problemen opgelost zijn als je iemand aan het werk zet. Zeker bij generatiearmen is het een complexer verhaal."

BANEN ZONDER TOEKOMST

De groep van werkende armen groeit niet alleen aan met mensen die vroeger geen financiële zorgen hadden. Ook generatiearmen belanden in deze categorie door de activeringspolitiek van de overheid.

"Het beleid focust volop op activering, zonder zich vragen te stellen bij het soort banen dat men de mensen aanbiedt", zegt Samira Castermans. "Het zijn overwegend precaire jobs, vooral knelpuntberoepen en uitzendarbeid met dagcontracten. Het is begrijpelijk dat eerst de knelpuntberoepen aan de beurt komen, maar we zouden tegelijk iets moeten doen aan de kwaliteit van die banen."

"Federaal minister van Werk Monica De Coninck heeft het over de stok en de wortel," vult Heirman aan, "maar de stok weegt zwaarder dan de wortel. Nu lijkt het er alleen om te doen zo veel mogelijk mensen uit de statistieken te halen. Maar het is naïef te denken dat alle problemen opgelost zijn als je iemand aan het werk zet. Zeker bij generatiearmen is het een complexer verhaal."

Castermans: "Natuurlijk zijn we niet tegen een activeringspolitiek, maar het moet een inclusief verhaal zijn. Dat wil zeggen dat je mensen niet alleen laat werken voor hun inkomen, maar tegelijk de kwaliteit van de banen en de randvoorwaarden verbetert. Anders is een baan een vergiftigd geschenk dat armen nog dieper in de armoede duwt. Zeker bij deeltijds werk is dat het geval. Werken brengt immers extra kosten mee voor verplaatsing en kinderopvang, terwijl je een aantal voordelen verliest. Vooral voor generatiearmen zijn voldoende inkomensgerelateerde kinderopvang en huisvesting belangrijk. Er moeten ook nog andere hindernissen worden weggenomen. Als iemand een overlevingsschuld heeft opgebouwd en hij begint te werken, dan krijgt hij te maken met loonbeslag en deurwaardersbezoeken. Schuldbemiddeling zou moeten voorkomen dat de deurwaarder zich aandient zodra je werk hebt. Ook betaalbaar openbaar vervoer buiten de piekuren is belangrijk, want lageropgeleiden komen vaak in een ploegenstelsel terecht. Terwijl het aanbod van het openbaar vervoer buiten de normale werkuren en in het weekend wordt teruggeschroefd. Mensen die beginnen te werken zouden ook nog een tijdlang bepaalde voordelen moeten kunnen genieten, zoals de voordelige tarieven van openbaar vervoer, de sociale kruidenier, het sociale restaurant."

BETERE RANDVOORWAARDEN

"Een activeringsbeleid moet volgens ons gepaard gaan met een integrale begeleiding, ook op het vlak van welzijn. Niet de snelle weg naar werk, maar een goed begeleid traject waarbij er tijd is om randvoorwaarden zoals kinderopvang en vervoer te bekijken. Dat gebeurt nu al op kleine schaal in de Wep+-projecten van de VDAB. Momenteel zijn er 500 van die werk- en welzijnstrajecten op maat. In 2014 zullen dat er 1.200 zijn. Het is een begin."

Heirman: "Ook de minimumlonen moeten omhoog om te voorkomen dat de groep werkende armen toeneemt. Een op de tien mensen loopt vandaag het risico in de armoede terecht te komen in Vlaanderen. De Vlaamse Regering heeft van de armoedebestrijding een topprioriteit gemaakt, maar van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (Vapa) is nog niet veel uitgevoerd. Tegenover de meeste actiepunten staat nog geen budget en geen timing. We kijken daarbij vanzelfsprekend naar Vlaams minister van Armoedebestrijding Ingrid Lieten. Maar armoedebestrijding is eigenlijk de verantwoordelijkheid van de voltallige Vlaamse Regering. Daar merken we voorlopig weinig van."

▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

"MIJN GROOTSTE FRUSTRATIE IS DE MACHTELOOSHEID."

GETUIGENIS "Ik hou niet van de term kansarm", zegt Saïda* strijdvaardig. "Ik ben rijk in mijn hoofd, maar spijtig genoeg arm in mijn portemonnee."

Saïda is een alleenstaande Belgische vrouw met vier kinderen tussen tien en vijftien. De vader van de kinderen betaalt 75 euro per kind alimentatie. "De afspraak is dat hij ook de helft van de medische kosten op zich neemt, maar dat gebeurt niet", zegt ze. "Gelukkig heb ik mijn broers en zussen. Zij springen bij om de kinderen af en toe een extraatje te gunnen, wat ik met mijn werkloosheidsuitkering niet kan."

Saïda is de dochter van een Marokkaanse gastarbeider die in Limburg een nieuw bestaan opbouwde. In de buurt van Houthalen heeft Saïda vroeger veel vrijwilligerswerk gedaan, onder andere bij het Rode Kruis en in de welzijnssector. Ze was aan een opleiding orthopedagogie bezig toen het haar plots allemaal te veel werd. Haar veerkracht leek gebroken. De dokter stelde CVS in combinatie met fibromyalgie vast. Voor dat laatste syndroom, dat gepaard gaat met spierpijnen en zenuwblokkeringen, werd ze ook geopereerd.

"Zoals je weet, erkent het ziekenfonds CVS niet. Het zit zogezegd allemaal tussen onze oren. Daarom beschouwden ze me als werkzoekende. Gelukkig had ik rechten voor een werkloosheidsuitkering opgebouwd. Maar ik wil geleidelijk proberen weer aan de slag te gaan. Ik heb nu afgesproken om een halve dag per week als PWA'er voor de vzw Warm Hart te werken. Financieel word je van werken meestal niet beter, want je hebt extra verplaatsingskosten en moet kinderopvang regelen. Maar het heeft met eigenwaarde te maken. Ik wil mijn bijdrage aan de maatschappij leveren."

"Mijn zwaarste maandelijkse kosten zijn de energiefactuur en de auto en soms bijkomende medische kosten. Mijn grootste frustratie is niet dat ik de tering naar de nering moet zetten. Dat is niet leuk voor de kinderen, maar als ik uitleg waarom we bijvoorbeeld niet op vakantie kunnen, begrijpen ze dat wel. Mijn grootste frustratie is dat je je zo machteloos voelt tegenover onrechtvaardige, kafkaiaanse toestanden. Zo moet ik de sociale woonmaatschappij 10.000 euro betalen voor iets waar ik niets mee te maken heb. Ik heb dat betwist voor de rechter. Ik heb zelfs een mailtje gestuurd naar de toenmalige minister Freya Van Den Bossche, maar er was niets aan te doen: ik moet betalen. Als ik niet wist dat ik op mijn familie kan rekenen, zou ik er de moed bij verliezen."

**Saïda is een schuilnaam*

FLIRTEN MET DE ARMOEDEGRENS

BIJNA ELKE MAAND IN HET ROOD

GEZINSINKOMEN **Patrick heeft een mooi inkomen als licentiaat geschiedenis. Maar sinds zijn scheiding moet hij elke maand de eindjes aan elkaar knopen. "Ik loop geregeld tegen de lamp. Dan moeten de kinderen en ik soms een week overleven. We eten dan geen steak-friet, maar croque-monsieurs."**

TEKST STEFANIE VAN DEN BROECK | FOTO'S BOB VAN MOL | JAN LOCUS

Ongeveer tien jaar geleden eindigde het huwelijk van Patrick De Wit (50). Sindsdien zorgen zijn vrouw en hij om de beurt voor de kinderen, in co-ouderschap. "Ineens moet je dan met één loon jezelf en je gezin overeind houden. Je vaste kosten verminderen amper. In mijn geval is dat loon niet eens zo slecht: als leerkracht in het hoger middelbaar heb ik een maandloon van ongeveer 2.500 euro netto. Maar met drie grote kinderen tussen 14 en 20 jaar heb je veel vaste kosten. De afbetaling van mijn huis, de gas- en elektriciteitsfactuur, internet, verzekeringen, schoolkosten... En de helft van de maand moet ik inkopen doen voor vier personen. Meestal heb ik nog zowat 300 euro over voor mezelf. Twee jaar geleden leerde ik mijn nieuwe vriendin kennen. Heel fijn natuurlijk, maar ze woont vrij ver. En de trein is helaas duur. Die 300 euro jaag ik er nu dus veel sneller door. Kortom, ik ben al blij als er op het einde van het geld nog maar een beetje maand overblijft. *(glimlacht)* Omgekeerd gebeurt dat maar zelden. De afgelopen twee jaar ben ik maar één maand niet in het rood gegaan."

"ALS IK EEN KLEIN BEETJE MEER ZOU HEBBEN – EEN BEPERKTE RESERVE – DAN ZOU HET VLOTTER GAAN. WIE GELD HEEFT, KAN MAKKELIJKER ZORGEN VOOR MEER GELD."

Patrick De Wit naast zijn zoons: "Ik ben al blij als er op het einde van het geld nog maar een beetje maand overblijft."

Uiteraard zijn er de vaste kosten. Maar als er iets misloopt, dan komt Patrick in de problemen. "Anderhalf jaar geleden zat ik bij mijn vriendin, toen mijn zoon ineens belde. Hij was in paniek. Het regende binnen. Toen heb ik meteen de trein naar huis genomen om de schade te herstellen. Een dure grap, want in totaal heeft het me 1.500 euro gekost. We waren toen nog maar halverwege de maand en ik stond al zwaar onder nul. Op zulke momenten loop je tegen de lamp. Dan moet je overleven in plaats van leven. Elke euro wordt twee keer omgedraaid. En mijn kinderen en ik eten een paar maanden minder feestelijk: geen steak met friet, maar pannenkoeken of croque-monsieurs. En dan staat er meer kip en worst op het menu. Ik koop dan ook een tijdje geen wijn, hoewel ik dat graag drink."
Ook op dit moment staat Patrick weer in het rood: -800 euro. "Toen ik vanmiddag door de winkel liep met serieuze honger, heb ik géén chocoladereep gekocht. Ik kan die twee euro niet missen."

OPERATIE UITSTELLEN

Af en toe lijdt Patricks levenskwaliteit zwaar onder de financiële zorgen. "Vroeger heb ik vrij fanatiek gesport en daardoor heb ik nu slechte knieën. Ik heb eigenlijk dringend een operatie nodig, maar tijdens de revalidatie zou ik lang niet kunnen werken en een pak minder verdienen. Dat kan echt niet, want daarvoor heb je financiële reserve nodig. Die operatie stel ik dus uit, tot het ooit beter gaat. Als mijn huis over twee jaar afbetaald is, bijvoorbeeld."
Ook vakanties zitten er nog amper in. "Voor mijn scheiding trokken we in de zomer twee weken naar Frankrijk en af en toe organiseerden we een extra trip. Nu logeren we elke zomer een week aan de kust, in de caravan van mijn ouders. Dankzij onze kortingkaart van de Gezinsbond reizen we gelukkig goedkoper met de trein. Mijn auto heb ik jaren geleden verkocht, waardoor we wat meer ademruimte hebben. De kinderen vinden het trouwens leuk om de trein te nemen: je kan gezellig praten en kaarten, zonder filestress.
En we kunnen gelukkig nog veel leuke dingen doen. Tijdens die week aan zee zoeken we volop gratis of goedkoop amusement. Een openluchtfestival, bijvoorbeeld. Hetzelfde geldt voor verjaardagen: de kinderen organiseren geen dure feestjes, maar ze nodigen vrienden uit voor huisgemaakte spaghetti en taart."
Af en toe zijn er gelukkig ook meevallers, vertelt Patrick. "Een paar maanden geleden kreeg ik flink wat geld terug van de elektriciteitsmaatschappij. Daarmee heb ik een nieuwe diepvries gekocht. De oude deed het nog, maar hij vrat energie. Door een nieuw, zuiniger exemplaar te kopen kan ik op lange termijn besparen."
En er zijn wel meer van dat soort 'trucjes' die Patrick intussen ontdekte. "Ik bel regelmatig naar mijn vaste leveranciers, zoals Telenet. Want ik krijg natuurlijk ook interessante aanbiedingen van concurrenten, waardoor ik kan onderhandelen. Zo stelde Telenet me voor om één jaar lang gratis te genieten van hun digibox. Dat leek me een goede *geste*, dus besloot ik te blijven. Uit dankbaarheid hebben ze me een gratis televisie gegeven. Dat was mooi meegenomen: ik heb al 15 jaar geen nieuwe televisie meer kunnen kopen."

AF EN TOE EEN FOLIETJE

Maar soms heeft een mens toch een *folietje* nodig, vindt Patrick. "Zeker de kinderen wil ik af en toe een extraatje geven, zodat het leefbaar blijft. Zij vragen me niet of ze met hun vrienden een week naar Spanje mogen, want dat kan nu eenmaal niet. Maar onlangs zijn we wel samen gaan *paintballen*, voor de verjaardag van mijn zoon. Ik had via Groupon een mooie korting gekregen en een vriend bood aan om zijn auto te gebruiken. Zo hadden we een fantastische dag. We proberen alles positief te bekijken."
Gelukkig hoeft zijn sociale leven niet te lijden onder de situatie, zegt Patrick. "Ik schaam me niet voor mijn problemen. Heel wat mensen luisteren trouwens aandachtig naar mijn besparingstips. (*lacht*) En gelukkig heb ik veel goede vrienden. Aan hen vraag ik soms om samen inkopen te doen – zodat ik kan meegenieten van hun auto – in ruil voor een etentje bij me thuis. Dat hoeft niet veel te kosten, en de gezellige avond krijgen we er gratis bij!"
Patrick probeert het altijd te redden in zijn eentje, maar soms lukt dat niet. Dan vraagt hij hulp aan zijn ouders. "Dat doe ik alleen in noodgevallen. Toen mijn dak ineens begon te lekken, bijvoorbeeld. Zulke zware kosten kan ik niet alleen dragen. Mijn ouders helpen me dan, maar ik ben niet hun enige kind. En ze willen niemand bevoordelen, wat ik zeker begrijp. Dus betaal ik het geld altijd terug, verspreid over enkele maanden."

GELD ZORGT VOOR MEER GELD

Ongelukkig? Nee, zo zou Patrick zichzelf zeker niet noemen. Maar soms wel lichtjes gefrustreerd, geeft hij toe. "Als ik een klein beetje meer zou hebben – een beperkte reserve – dan zou het vlotter gaan. Wie geld heeft, kan makkelijker zorgen voor meer geld. Ik zou bijvoorbeeld graag zonnepanelen installeren, maar zonder startkapitaal lukt dat niet. Terwijl die panelen me op termijn veel zouden opbrengen. De zwaksten in onze samenleving hebben te weinig middelen om uit hun financiële put te geraken."
Al beseft Patrick wel dat hij niet tot de allerzwaksten behoort. "Ik zit in een luxepositie. Als vast benoemde ambtenaar komt er elke maand een mooi loon op mijn rekening. Maar door mijn situatie besef ik beter hoe moeilijk het moet zijn als je echt weinig geld hebt. Er zijn heel wat mensen die maar de helft van mijn loon krijgen en het ook in hun eentje moeten redden. Hoe doen zij dat?"

"DE BIJNA-ARMEN VALLEN VAKER UIT DE BOOT"

Onze samenleving heeft prachtige systemen om de allerarmsten te beschermen, zegt Eric Nysmans van Welzijnszorg Kempen. "De OCMW's bijvoorbeeld, en de diensten voor samenlevingsopbouw. Maar er is een groep van 'bijna-armen' die vaak uit de boot vallen. Mensen met een laag inkomen die toch net te veel verdienen om (voldoende) steun te krijgen. Het klinkt cru, maar soms is het beter als een OCMW zijn cliënten niet te goed helpt. Als de kansarmen 'opklimmen' tot die groep van 'bijna-armen', dan verliezen ze veel voordelen. Sommige ouders verdienen bijvoorbeeld net te veel voor een studiebeurs, waardoor ze minder geld overhouden."

Op zich scheelt er niets aan ons sociale systeem, benadrukt Nysmans. "Dat is zelfs heel waardevol, alleen is er een serieuze kloof tussen wat mensen hebben en wat ze nodig hebben om menswaardig te kunnen leven. Hoe kunnen we dat verschil 'bijpassen', zonder het risico op de bekende werkloosheidsval te vergroten? En wie moet daarvoor zorgen?"
Het gaat niet alleen om financiële hulp. Er zijn ook structurele problemen. "Heel wat steden werken sinds de jaren '80 aan stadsvernieuwingsprojecten. Een goede zaak, want zo worden kansarme buurten opgewaardeerd. Maar als die 'stadskankers' verdwijnen, komen er nieuwe, kapitaalkrachtige mensen in die buurten wonen. En zij jagen de armen en de 'bijna-armen' weg uit het centrum. Die groep belandt steeds vaker in de goedkopere buitengebieden, de rand van de stad of het platteland. Op zich geen probleem, maar daardoor ontstaat er een andere vorm van armoede: vervoersarmoede. Op het platteland en in de stadsrand verdwijnen de buurtwinkels, de bakkers, de huisartsen, de apothekers. Als een gezin dan maar één – of helemaal geen – auto heeft, komen ze sneller in de problemen."

▶ *Reacties welkom op **facebook.com/weliswaar***

EEN ALTERNATIEVE BEREKENING VAN HET LEEFLOON

RECHTVAARDIGHEID IS EEN CIJFER

ARMOEDEGRENS **Wat moet een mens minimaal verdienen om relatief comfortabel te kunnen leven? Het antwoord is voor ieder van ons verschillend, want afhankelijk van het land waarin je leeft, van de sociale context en van wat je zelf comfortabel vindt. Bérénice Storms (UA en K.H. Kempen) doctoreerde eind april met een proefschrift over referentiebudgetten die het leefloon kunnen verfijnen. Is dit een rechtvaardiger methode om mensen uit de armoede te houden?**

TEKST NICO KROLS | FOTO BOB VAN MOL

Wanneer is iemand arm?
Bérénice Storms: "De vraag is, wat is armoede, en welke norm hanteer je om iemand arm te noemen? De huidige norm – 60% van het mediaan equivalent inkomen – ligt onder vuur. Hij is eenvoudig, maar volkomen arbitrair. Hij houdt geen rekening met iemands sociale context en het bezit van kapitaal of vastgoed. Het zou logischer zijn om een indicator te nemen die verschillende dimensies van armoede in kaart brengt. Armoede meten op basis van inkomen volstaat nooit. Er bestaat een armoederisico-indicator en er is gediscussieerd om die op Europees niveau te gebruiken. Maar uiteindelijk heeft men besloten niet één, maar een set van drie indicatoren naar voren te schuiven waaruit landen vrij kunnen kiezen."

Bérénice Storms (Universiteit Antwerpen, K.H. Kempen): "We hebben de prijs van menselijke waardigheid bepaald, zodat we konden zien wat mensen minimaal moeten hebben om ten volle aan de maatschappij te kunnen deelnemen."

Hoe wordt armoede berekend?
"Armoede is een relatief begrip, want je moet kijken naar de levensomstandigheden per lidstaat. Om rond te komen, heb je in België nog altijd meer nodig dan in Oost-Europa. Je bekijkt per lidstaat wat het inkomen van de gezinnen is. Vervolgens neem je 60% van de mediaan. Dus van het middelste inkomen in de rij van alle inkomens wordt 60% genomen. Wie daaronder zit, is arm. Die 60%-grens is een politieke consensus. Vroeger lag hij op 50%, maar hij had evengoed op 70 of 80% kunnen liggen."
"Pas na 2002, met de komst van Oost-Europese landen in de Unie, merkte men dat die lukraak bepaalde grens niet voldeed. Het lijkt of die landen weinig armoede kennen. Tsjechië heeft bijvoorbeeld de laagste armoedecijfers van Europa. Maar dat komt omdat ook de inkomens er laag zijn en de inkomensongelijkheid er relatief klein is. In het begin van deze eeuw nam de welvaart toe, maar je zag de armoede niet krimpen. Met de crisis neemt de armoede niet enorm toe. Dat heeft alles te maken met de manier waarop armoede wordt berekend. In de helft van de EU-landen daalt de armoedegrens zelfs, uiteraard door de daling van het algemeen mediaan inkomen waarop de 60% wordt berekend. Je hebt dan ogenschijnlijk minder nodig om rond te komen, wat niet zo is."

Hoe kwam u op het idee van de referentiebudgetten?
"Referentiebudgetten zijn vroeger al gebruikt, maar stierven een stille dood. We hebben ze weer opgevist omdat we vandaag meer weten en dus beter kunnen berekenen. Het waren de OCMW's die ons enkele jaren geleden vroegen om referentiebudgetten te ontwikkelen. OCMW's willen bepalen wie op welke materiële ondersteuning recht heeft. Ze moeten leefsituaties beoordelen in functie van menselijke waardigheid. We hebben wel degelijk opnieuw een norm gezocht: wat is een menswaardig inkomen? Waarover moet je beschikken om waardig te kunnen leven? Welke behoeften moeten vervuld zijn en welke producten en diensten heb je nodig? Daar hebben we een prijs op gekleefd, zodat we konden zien wat mensen minimaal moeten hebben om ten volle aan de maatschappij te kunnen deelnemen.
Vertrekken van de concrete kostprijs van producten en diensten, en van de reële noden van mensen biedt meer houvast dan wanneer je louter berekent op basis van het inkomen. We hebben met de OCMW's ook vastgelegd wat menselijke waardigheid inhoudt, want die definitie bleek niet voorhanden. Twee behoeften moeten vervuld zijn om menselijke waardigheid vorm te geven: gezondheid en autonomie. Hoe hoger je op die twee scoort, hoe beter je menswaardigheid."

Op welke basis bereken je die referentiebudgetten?
"We werken met tien korven met producten en diensten. Een korf met voeding om gezond te eten, een korf met prijzen voor adequate huisvesting, een korf met ontspanning, een korf voor gezondheidszorg enzovoort. We bekijken telkens wat je minimaal nodig hebt. Bij huisvesting baseren we ons op de huidige prijzen op de Vlaamse huisvestingsmarkt. We hebben de oefening ook gedaan voor Brussel en Wallonië. We hebben nu alle data voor zo goed als alle types gezinnen in België om te kunnen zien wat ze minimaal nodig hebben."

"HOE BETER JE DE ARMOEDEGRENS KAN BEREKENEN, HOE RECHTVAARDIGER HET BELEID DAT JE KAN VOEREN."

Kom je met de referentiebudgetten niet altijd hoger uit dan het huidige leefloon?
"Niet noodzakelijk. Maar de huidige minimuminkomensbescherming is wel bijna altijd ontoereikend. Voor een koppel met twee opgroeiende kinderen kan het tekort oplopen, volgens onze berekening, tot 700 euro per maand indien gezinnen hun woning huren in de private huisvestingssector. Voor gezinnen die het geluk hebben een sociale woning te kunnen huren, zijn de verschillen uiteraard kleiner."

Kunnen referentiebudgetten op Europees niveau worden ingevoerd?
"In mijn proefschrift doe ik inderdaad aanbevelingen om ook voor andere Europese landen referentiebudgetten te ontwikkelen. Wil men valide, internationaal vergelijkbare, referentiebudgetten voor alle Europese landen uitwerken, dan is het nodig een gemeenschappelijke methodologie af te spreken. Voor elke lidstaat moeten dezelfde principes en kwaliteitscriteria gelden, maar we moeten ook vertrekken vanuit een gemeenschappelijk normatief kader. Ons theoretische verhaal over maatschappelijke participatie en de bijbehorende referentiebudgetten maakt het mogelijk om in heel Europa financiële voorwaarden voor leeflonen vast te leggen."

REFERENTIEBUDGETTEN

Vanuit een normatief kader over maatschappelijke participatie maakt Storms de vertaalslag naar concrete korven van goederen en diensten, inclusief levensduur en prijzen. Deze referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie zijn niet alleen nuttig voor organisaties die regelmatig leefsituaties moeten beoordelen in functie van de menselijke waardigheid (OCMW's, schuldbemiddelaars, arbeidsrechters, vrederechters, sociale diensten van zieken-huizen, mutualiteiten, universiteiten). Ze kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren aan het wetenschappelijk onderzoek naar armoede, armoedemaatstaven en armoedebeleid.

HOEVEEL INKOMEN HEB JE MINIMAAL NODIG?

Op dit moment is het mogelijk om voor bijna ieder Belgisch gezin het minimaal noodzakelijke inkomen te berekenen. Dit bedrag is relatief en afhankelijk van individuele en structurele factoren, waaronder de maatschappelijke context (land of regio), het tijdskader, bepaalde individuele (gezondheidstoestand, individuele competenties) en gezinskenmerken (omvang en samenstelling gezin, huisvestingssituatie). Zo bedraagt het noodzakelijke inkomen voor een alleenstaande, niet-werkende man die anno 2012 een woning huurt in Vlaanderen en in goede gezondheid verkeert 1.044 euro per maand. Dit bedrag ligt 11% hoger als deze man naar Brussel verhuist en 22% lager indien diezelfde man het geluk heeft om een woning te kunnen huren op de sociale huisvestingsmarkt. Het noodzakelijke inkomen ligt 38% hoger als de man werkt en een auto nodig heeft om zich van en naar het werk te kunnen verplaatsen.

▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

OCMW BALEN BESTRIJDT KINDERARMOEDE

SPELEN OP DE DREMPEL

OCMW **Uit een onderzoek van het OCMW Balen in samenwerking met de Katholieke Hogeschool Kempen (KHK) blijkt dat een op acht Balenaars in armoede leeft. Slechts een op vier van deze groep klopt aan bij het OCMW.** TEKST LIESBETH VAN BRAECKEL | ILLUSTRATIE ELISABETH NOELS

Hoe komt het dat er zo weinig mensen naar het OCMW komen?
Ann Maes, stafmedewerker OCMW Balen: "Het komt regelmatig voor dat mensen niet naar het OCMW durven te komen, zeker op het platteland. Sommigen zijn te trots om de stap te zetten. Anderen weten niet goed waarvoor ze bij ons terechtkunnen. Na het onderzoek hebben we rond verschillende thema's werkgroepen georganiseerd. Daarbij waren ook mensen in armoede vertegenwoordigd. We wilden te weten komen hoe wij als OCMW de situatie van die mensen kunnen verbeteren. Maar ook hoe we hen sneller en beter kunnen bereiken."

Een van de thema's in het lokale armoedebeleid van OCMW Balen is 'veilige kindertijd': onderwijs, kinderen en vrije tijd, opvoedingsondersteuning.

Een van de werkgroepen had als thema 'veilige kindertijd'. Wat werd in deze werkgroep behandeld?
"We kregen subsidies van de POD Maatschappelijke Integratie om kinderarmoede aan te pakken. Je kan met dat geld helpen om schoolrekeningen te betalen, maar je kan natuurlijk ook preventief werken. We hebben samengewerkt met Basiseducatie om een cursus opvoeden te geven. Ze hebben een pakket 'gezinsleren' voor ouders die het wat moeilijker hebben. In de cursus, die dertien weken duurt, leren ouders communiceren met de school, positief opvoeden, kinderen begeleiden met huiswerk, en kinderen spelend laten leren. Verschillende cliënten hadden aangegeven dat ze een cursus opvoeden interessant zouden vinden, maar bij de eerste les waren er slechts drie aanwezig."

Hoe hebben jullie hen dan toch kunnen stimuleren om te komen?
"Er werd voorgesteld om hen 10 euro per les te geven. We hebben lang getwijfeld of een financiële stimulans wel het juiste signaal gaf, maar we vonden het thema belangrijk genoeg om het te proberen. Het aanpakken van kinderarmoede werkt op lange termijn preventief tegen de armoede zelf. De lesgeefster gaf aan dat mensen uiteindelijk niet voor die 10 euro naar de les kwamen. Dat was misschien wel de prikkel die ze nodig hadden om over de drempel heen te raken, maar ze hebben vooral inhoudelijk veel aan de cursus gehad. De deelnemers hebben samen besloten om het geld te sparen en in groep sinterklaascadeautjes te kopen met het bedrag."

Jullie kregen voor jullie aanpak de federale prijs Armoedebestrijding, die 10.000 euro waard is. Welke plannen hebben jullie met dat geld?
"Sinds kort hebben we een peuterspeelpunt op vrijdagvoormiddag, waar kindjes samen kunnen spelen en ouders opvoedingstips en ervaringen kunnen uitwisselen. We luisteren ook wat daar leeft en kunnen dan eventueel infosessies of cursussen rond bepaalde opvoedingsthema's organiseren. Mogelijk gebruiken we de geldprijs om door te kunnen gaan met het peuterspeelpunt.
Cliënten vertellen ons soms over de weerstand die ze moesten overwinnen toen ze de eerste keer bij ons binnenstapten. We beseffen dat het niet altijd vanzelfsprekend is en proberen ons imago aan te passen. Je komt niet alleen voor financiële problemen naar het OCMW, maar ook voor opvoedingsondersteuning of een cursus gezond koken."

▶ *www.ocmwbalen.be*
▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

"DE MENSEN IN DE ZORGSECTOR ZIJN DE ECHTE HELDEN"

TEKST NICO KROLS | FOTO STEPHAN VANFLETEREN

Acteur Marc Van Eeghem (1960) kreeg vorig jaar te horen dat hij aan een agressieve vorm van prostaatkanker leed. "Ik heb angstige momenten gekend, maar mijn grootste bezorgdheid was wie ik zou moeten achterlaten. Wat zou er gebeuren met mijn partner en de kinderen?" Maar Van Eeghem is een eeuwige optimist en concentreerde zich 100% op de behandeling. "Ik zette me schrap. Wat moest ik anders? En zo begon ik zelfs genoegen te scheppen in mijn afspraken voor de therapie en in het ontmoeten van andere patiënten. Dat ik ermee naar buiten kom, is omdat iedereen mag weten wat ik aan de zorg heb gehad, en omdat de strijd tegen kanker niet met een taboe gebaat is."
Van Eeghem is intussen genezen. "Al geloof ik dat natuurlijk nooit helemaal. Ik ben op mijn hoede, maar ik blijf als een nieuwsgierige hond het leven najagen."
Weliswaar legde Marc Van Eeghem de vragenlijst van Proust voor, om te weten wie hij wel denkt dat hij is.

Wat beschouw je als het diepste punt van ongeluk?
Té veel met domheid geconfronteerd worden.
Wie zijn volgens jou de helden in het echte leven?
De mensen uit de medische en de zorgsector. En ik zeg dit niet om te slijmen.
Mocht je sterven en mogen terugkeren, wie of wat zou je willen zijn?
Superman.

- *Het gesprek met Marc Van Eeghem en al zijn antwoorden op de vragenlijst van Proust lees je op **weliswaar.be/marcvaneeghem**.*
- *Marc Van Eeghem staat op 16 juni op de planken voor de Musilmarathon (De man zonder eigenschappen I, II en III) in Antwerpen, en daarna in Amsterdam.*
- *toneelhuis.be*
- *Volg ons op **facebook. com/weliswaar***

DEEL 3: EUROPA 2020: DUURZAAMHEID EN ARMOEDE

DE BALANS TUSSEN GROEN EN SOCIAAL

REEKS Europa wil tegen 2020 een stuk efficiënter met zijn energie omgaan. De sleutel daarvoor ligt niet enkel bij de industrie, maar evengoed bij de gewone man. Al heeft die ook meer dan één gezicht. Vooral sociaal kwetsbare burgers delven bij verschillende Europese en Belgische klimaatregels vaak ongewild het onderspit. Op zoek naar een goede balans. TEKST GOELE GEERAERT | FOTO'S JAN LOCUS

Toen de Europese Unie haar EU 2020-strategie lanceerde, werd die enthousiast onthaald. Want wie wil er geen economie die op een slimme, duurzame en inclusieve leest wordt geschoeid?
Om het plan een lang leven te garanderen, kreeg het prompt concrete streefcijfers mee. Zo moeten voor klimaat en energie de 20/20/20-doelstellingen gerealiseerd: minder broeikasemissies en een duurzamer en efficiënter energiegebruik. Europa hoopt ook dat het twintig miljoen armen minder zal tellen. Mooie voornemens, dat zeker, alleen zit er soms wat ruis op de eenvormigheid van het project.

DE PLAATSING VAN SLIMME ENERGIEMETERS WEEGT ZWAARDER VOOR KWETSBARE GROEPEN, DIE AL SPAARZAAM ZIJN EN DE INSTALLATIEKOST NIET MET EEN LAGER VERBRUIK KUNNEN COMPENSEREN.

Bart Van Camp, EOS: "Wij hebben onszelf niet enkel een groene, maar ook een sociale verplichting opgelegd."

HET EFFECT VAN MATTEUS

"Europa spreekt van een duurzaam pact met drie dimensies. Maar de link tussen het duurzame en het inclusieve wordt voorlopig nog te weinig gelegd", zegt Pascale Taminiaux, projectmanager bij de Koning Boudewijnstichting. Hij baseert zich op twee rapporten waarin de impact van het klimaatbeleid op de sociale gelijkheid werd onderzocht. Dat gebeurde aan de hand van maatregelen die Europa en België hadden voorgesteld. "Het Europese rapport analyseerde het Energie Efficiëntie Plan, de richtlijn rond de energiebelasting en de toekomstige werking van het Europees Sociaal Fonds. We onderzochten ook een mogelijke CO_2-heffing, de installatie van slimme meters en de collectieve thermische renovatie van een straat of een wijk."
De conclusie van beide rapporten liep gelijk. "De initiatieven bevorderden misschien het klimaat, maar hielden geen rekening met het inclusiedoel. Ze veroorzaakten daarentegen het bekende Matteuseffect, dat de gegoeden bevoordeelt, maar de minderbedeelden nog dieper duwt."
Een tekenend voorbeeld zijn de slimme meters. Die moeten tegen 2020 in heel Europa aanwezig zijn. Ze geven een detailanalyse van je energieverbruik. Dat kan dan onmiddellijk worden aangepast. Maar de plaatsing van die meters kost iedereen evenveel. Daardoor weegt ze een stuk zwaarder voor kwetsbare groepen. Die zijn sowieso al spaarzaam en kunnen de installatiekost niet compenseren met een lager verbruik. De meters riskeren ook budgetmeters te worden om wanbetalers af te sluiten als de rekening niet klopt. Waardoor het minimale recht op energie niet langer is gegarandeerd."
De Koning Boudewijnstichting wilde de impact van de klimaatmaatregelen niet enkel duiden, maar deed ook verschillende beleidsaanbevelingen. Er volgde ook concrete actie op het terrein. De stichting ondersteunt verschillende lokale initiatieven die streven naar een beter klimaat en meer sociale rechtvaardigheid.

NULTARIEF EN SPAARPOTJE

Het autonome gemeentebedrijf EOS uit Oostende is een pionier van het sociaal klimaatbeleid. Zo voerde EOS als eerste een renteloze groene lening in voor de laagste inkomensgroep. "Wij hebben onszelf niet enkel een groene, maar ook een sociale verplichting opgelegd", vertelt directeur Bart Van Camp. "Het Vlaamse ontleningstarief van 2% bleek voor de doelgroep nog te hoog. Dus pasten we dat met stedelijke middelen bij."
Sinds de start schreef EOS al 252 leningen uit tegen dat nultarief. Een succesverhaal dat intussen navolging kreeg en door de Vlaamse overheid in algemene regels werd vastgelegd.
Binnenkort start EOS met een nieuw pilootproject, uniek voor de hele Benelux. Bart Van Camp: "Er bestaat een resem aan groene subsidies en verhoogde premies, maar toch gaat de laagste inkomensgroep er nog te weinig mee aan de slag. Een van de drempels is de timing van de betaling van de subsidie. Wie vandaag zijn dak isoleert, moet morgen beginnen afbetalen, terwijl de compensatie pas later volgt. Een probleem voor mensen met lagere inkomens, die geen spaarpotje opzij hebben staan. Daarom willen we die groene investering prefinancieren. De ontlener betaalt ons dan terug op het moment dat zijn investering energiewinst realiseert."

KWETSBAAR MAAR GEEN LIJDEND VOORWERP

Een van de problemen waar EOS nog mee worstelt, is dat zijn doelgroep vaak uit huurders bestaat. Die hebben doorgaans geen zeg over het beheer van hun woonst. Van Camp: "Tegelijk zijn zij wel de dupe als de eigenaar zich niet voor duurzaamheid interesseert. Daarom proberen we hen te sensibiliseren op punten waar ze wel iets aan kunnen doen. Dat begint al bij de keuze van hun woning, waar de huurprijs zonder energiefactuur eigenlijk niets zegt over de reële kost."

DE VLAGGENSCHEPEN VAN EUROPA

De Europese Commissie nam op 3 maart 2010 een langetermijnstrategie aan voor een slimme, duurzame en sociale economie. Om de EU 2020-ambitie te realiseren, worden zeven kerninitiatieven of 'vlaggenschepen' ingezet: de innovatie-unie, jongeren in beweging, een digitale agenda voor Europa, een energie-efficiënt Europa, een mondiaal industriebeleid, een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen, een Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting. De vlaggenschepen bieden kansen, maar impliceren ook risico's. *Weliswaar* kijkt wat ze voor het domein welzijn en gezondheid kunnen betekenen.

Pascale Taminiaux, Koning Boudewijnstichting: "Een harmonieus beleid vraagt voldoende voeling met het terrein."

Pascale Taminiaux knikt: "Financiële ondersteuning is slechts één aspect. Bewustmaking en onderlinge kennisuitwisseling zijn even belangrijk, omdat kwetsbare groepen niet enkel lijdende voorwerpen zijn. Je kan er ook het beleid mee inspireren. Een harmonieus beleid vraagt voldoende voeling met dat terrein. Het is de enige manier om duurzame en inclusieve maatregelen te treffen."

▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

DEEL 4: KUNNEN COÖPERATIES DE WERELD REDDEN?

SCHRIJF JE EIGEN SCENARIO

REEKS Een coöperatieve onderneming, dat betekent simpelweg samenwerken. Dat nemen ze bij het recent gelanceerde Xenarjo letterlijk. Dit is een sociaal netwerk dat iedereen – van jongeren tot 50-plussers en mantelzorgers – de kans biedt om levenservaringen te delen met anderen, in de echte en de virtuele wereld. TEKST STEFANIE VAN DEN BROECK | FOTO JAN LOCUS | ILLUSTRATIE IEF CLAESSENS

Schrijf over wat je raakt. Dat credo valt meteen op als je de website xenarjo. be bezoekt. Hoewel de site nog maar enkele maanden bestaat, zijn er toch al vaste bezoekers die af en toe een 'xenarjo' posten: een idee of ervaring waar anderen op kunnen reageren. Zo vindt een zekere Kevin G. dat de pers te ver is gegaan in haar berichtgeving over de busramp in Zwitserland: live begrafenissen uitzenden is volgens hem 'lijkenpikkerij'. Jeannine G. vindt het dan weer discriminerend dat je op café niet meer mag roken. Het zijn thema's die leven bij mensen en Xenarjo wil die mensen samenbrengen, vertelt bezieler Nathalie Bekx. "Het is een sociaal netwerk waar mensen met elkaar in interactie kunnen gaan. Maar je kan het niet vergelijken met Facebook of Twitter. Hier draait het niet om vluchtige contacten, maar om inhoud. Verhalen, dingen die je raken en waarover je met anderen wil praten. Kleine, dagelijkse thema's, geen wereldpolitieke kwesties."

"MANTELZORGERS LEVEN VAAK GEÏSOLEERD, EEN VIRTUELE COMMUNITY IS IDEAAL VOOR HEN."

Xenarjo wil iedereen aanspreken, ook mensen die meer voeling hebben met oude media. "Daarom geven we ook een maandelijkse Xenarjo-krant uit, die wordt verdeeld via *De Standaard*. Die draait telkens rond een bepaald thema, zoals gezond leven en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met al die middelen willen we mensen bereiken, hen samenbrengen – ook in het echte leven – en lokale ontmoetingen organiseren. De boodschap is duidelijk: niemand wordt uitgesloten. Iedereen heeft recht op een mooi levensscenario. Daarom verspreiden we onze informatie zo ruim mogelijk."

COMMUNITY'S MET SOCIAAL ENGAGEMENT

Xenarjo wil meer zijn dan zomaar een sociaal netwerk. Er schuilt ook een sociaal engagement achter: inspiratie voor een gezond en zinvol leven, voor iedereen. Dat ontdek je al snel als je doorklikt naar de verschillende community's: virtuele gemeenschappen voor mensen met dezelfde interesses. Zo is er *123feelfree*, een netwerk dat draait om gezond leven. "Veel mensen zijn bezorgd over hun levensstijl, maar ze denken dat je veel geld en tijd nodig hebt om een gezond leven te leiden. Dat willen wij ontkrachten. Gezond leven is eenvoudig, je hebt heus geen duur fitnessabonnement nodig. En er bestaat geen 'slechte' voeding, er zijn alleen slechte eetgewoontes. Je mag niet vergeten dat de overgrote meerderheid van de mensen geen hoger diploma heeft. Voor hen zijn al die praatjes over voedingswaarden en calorieën vaak complex. Daarom gebruiken we in deze community energieniveaus: magere yoghurt krijgt niveau één, lasagne niveau drie. Hetzelfde geldt voor bewegingsoefeningen: stofzuigen staat op niveau één, touwtjespringen op niveau drie."

Een andere community is *Go51*, gericht op actieve 50-plussers. "Die worden te vaak genegeerd. Veel organisaties en bedrijven weten niet wat ze voor hen kunnen doen, omdat het een nieuwe groep is. Vroeger waren 50-plussers oud en 'afgedankt', nu zijn het mensen die in een totaal nieuwe, actieve levensfase zijn beland. De maatschappij verwacht veel van hen – iedereen moet langer werken – maar ze geeft weinig aandacht terug. Jonge mensen tussen 18 en 44 krijgen veel activiteiten voor een zinvol leven aangereikt: iedereen concentreert zich op die doelgroep. Maar wij willen jong én oud aanspreken. Zo bieden we bijvoorbeeld reisinspiratie, onder meer met de Vlaanderen Vakantiecheque."

Binnenkort komt er een nieuwe onlinecommunity bij, speciaal voor mantelzorgers. "Er zijn meer dan 200.000 mantelzorgers in Vlaanderen en dat aantal zal toenemen. Een op vier Vlaamse jongeren zegt dat ze later zelf de zorg voor hun ouder of partner willen opnemen. Het is dus een groep die voldoende aandacht verdient. En af en toe ook een schouderklopje. Die mensen leven vaak geïsoleerd en zitten lange uren achter hun computer. Een virtuele community is voor hen dus ideaal. Daar kunnen ze tips en verhalen uitwisselen."

APP VOOR EEN GEZOND LEVEN

En er is – zoals het een modern bedrijf tegenwoordig betaamt – ook een app: een toepassing voor smartphone en computer. "De *Fooddler*-app past in de *123feelfree*-community, die helemaal draait rond gezonde voeding. Met die app kan je barcodes van voedingswaren scannen. Je ziet meteen tot welk energieniveau ze behoren, maar ook hoeveel suiker, vet, zout, vezels en cholesterol ze bevatten. Op dit moment werkt dat nog niet voor alle producten, omdat de digitale database in opbouw is. Die tekortkoming zal verdwijnen, want er is een nieuwe Europese regel die zegt dat alle voedingsfabrikanten hun nutritionele info digitaal moeten prijsgeven in 2014. Met onze app kan je die complexe informatie zien en begrijpen. Bovendien krijg je een link naar recepten en bijhorende beweegtips. Als je tomaat en mozzarella eet, kan je dat bijvoorbeeld compenseren door tien minuutjes te ravotten met je kinderen. Zo wil Xenarjo mensen inspireren tot gezond eten en bewegen. We hebben hiervoor trouwens een uitvindersoctrooi gekregen, wat onze impact aanzienlijk zal verhogen."

Nathalie Bekx, Bexpertise: "Voor onze aandeelhouders is Xenarjo een leeromgeving. Ze raken er vertrouwd met sociale media."

Xenarjo is een coöperatie, een samenwerking tussen verschillende bedrijven en organisaties. Die zijn divers. De onderneming is opgericht door het trendonderzoeksbureau Bexpertise, maar intussen zijn er grote spelers bij gekomen, zoals KBC, Colruyt Group, Boerenbond, Intersoc, Joker en Davidsfonds Cultuurreizen. Voor hen is Xenarjo een leeromgeving, legt Bekx uit. "Zij willen vertrouwd raken met sociale media en hun doelgroepen beter leren kennen. Als je op je eentje wil experimenteren, dan betaal je je blauw. Dankzij de coöperatieve formule draagt iedereen een steentje bij. Er wordt geen winst uitgekeerd, maar we zijn wel zelfbedruipend. De vennoten bepalen mee de strategie van Xenarjo, en verder zijn er ook aandeelhouders die zorgen voor kennis. Er zijn verenigingen en partners die deelnemen en op termijn zullen ook burgers in dit project kunnen stappen. Ook organisaties uit de zorgsector zijn welkom bij Xenarjo."

2012 International Year of Cooperatives

▶ *www.xenarjo.be - info@xenarjo.be*
▶ *Volg ons op op **facebook.com/weliswaar***

ANTWERPSE MOSKEEËN: DE DRANG NAAR TRANSPARANTIE EN MODERNISERING

EEN DILEMMA MET 100 STANDPUNTEN

ISLAM **Als schepen van sociaal beleid pleitte Monica De Coninck in 2011 voor een halvering van het aantal moskeeën in Antwerpen. Dat viel niet overal in de smaak. Zeker niet bij de oudere generatie moslims die gehecht zijn aan de kleinere gebedshuizen, de zogenaamde garagemoskeeën. *Weliswaar* zocht opheldering in een smog van misverstanden, vooroordelen en communicatieproblemen. En ontdekte veel goede wil en honger naar compromissen.** TEKST JEROEN FRANSSENS | FOTO'S SASKIA VANDERSTICHELEN

De moslimgemeenschap kan helpen door duidelijk te maken dat het mogelijk is om harmonieus samen te leven en samen te werken met overheidsinstanties. De imams moeten hun verantwoordelijkheid nemen.

De bedoelingen van Monica De Coninck waren nobel: meer transparantie en een harmonischer contact met de buurt. Maar de halvering van het aantal moskeeën kwam er niet. Antwerpen telt er nog altijd 43. Vier daarvan zijn door de overheid erkend. De andere moskeeën variëren van geijkte gebedsplaatsen tot garagemoskeeën.
Geen enkele imam wil echter met ons spreken. Hebben we gewoon pech? "Misschien heb je wat pech," vertelt Abdellatif Akhandaf, "maar ik denk toch ook dat je vooral terughoudendheid ervaart." Akhandaf is beleidsmedewerker bij de dienst levensbeschouwing en bemiddelaar tussen de Antwerpse moslimgemeenschappen. De reden voor de terughoudendheid is volgens hem niet ver te zoeken. Er is achterdocht. De media zijn niet altijd even subtiel geweest. Soms is zwijgen goud. "Maar we merken ook dat de moslimgemeenschap niet voldoende het contact met de autochtone gemeenschap zoekt", nuanceert Akhandaf. "Ze zijn nog te weinig bij de maatschappij betrokken. Ze komen uit het land van herkomst en weten weinig tot niets over onze samenleving. Dat geeft soms een verkeerde indruk. Op dat vlak moeten ze dringend hun verantwoordelijkheid nemen. Ze moeten meer openheid creëren. Als overheid proberen we dat wel te stimuleren, met opendeuractiviteiten, overleg met moskeebesturen, moskeestewards bij drukke evenementen, moskeegidsen die buurtgroepen en scholen ontvangen. We zijn op de goede weg. Maar het gaat traag."
De taal is ook een probleem. Akhandaf knikt: "De meeste verantwoordelijken in de moskeeën zijn van de eerste generatie. Ze kennen geen Nederlands en zijn meestal laaggeschoold. Zo ontstaan er misverstanden en ergernissen. In Wallonië of Frankrijk gaat dat veel beter. Daar is meer samenwerking tussen de gemeenschappen, met autoriteiten, met andere buurtbewoners. Veel Marokkaanse, Turkse of Albanese jongeren verlangen Nederlandstalige gebedsdiensten. Ze kennen de taal van hun ouders niet goed genoeg meer. Modernisering is op dat vlak echt nodig."

Abdellatif Akhandaf: "De moskeeën willen simpelweg erkend worden. Zeker de jonge generatie wil openheid en modernisering. Ik speel een bemiddelingsrol. Daarvoor heb ik het vertrouwen van de moskeeën nodig."

MEERDERHEID VERSUS RADICALISME

Adin Memefel komt uit Macedonië. Hij is verantwoordelijk voor de *Albanese Islamitische en Culturele vereniging* in Borgerhout. Een vzw die ook dienst doet als knusse gebedsplaats annex moskee. Achterin is er een plek waar jong en oud kunnen bidden, meestal op vrijdag. "Een Albanese imam hebben we niet", vertelt hij schouderophalend. "Ik ga evengoed naar een Marokkaanse of Turkse moskee."
Een groep jongemannen komt de ruimte binnen. Allemaal Albanezen. Elke zondag komen ze bidden en elke vrijdag gaan ze naar een andere moskee. Soms ook naar de Koepel op de Turnhoutsebaan, een Vlaamse moskee opgericht door bekeerlingen. "Daar is tenminste een imam die Nederlands kent en ons alles uitlegt als we vragen hebben. Veel jongeren willen ook modernere moskeeën. Minder, maar beter."
Twee stevig bebaarde jongemannen die we wat vragen stelden op de Turnhoutsebaan loodsen ons binnen in een zaaltje boven een bakker. Daar staan we plots voor Abu Imran, de woordvoerder van Sharia4Belgium, geflankeerd door de harde kern van zijn achterban.
"Ge weet toch dat ge in het hol van de leeuw belandt", grinnikt Imran, als hij de onwennigheid op onze gezichten leest. Het onderwerp van ons gesprek dat volgt, laat zich voorspellen. De islamhaat in het Westen. Over de onmogelijkheid van integratie. Over segregatie en de nood aan totaal onafhankelijke islamwijken met eigen ordehandhavers en regels. "Fundamentalisme is geen vies woord", besluit Imran. "We willen terug naar het zuiverste begrip van de koran. Terug naar onze roots. Meer en meer jongeren willen daar naartoe. Ze voelen een leegte en wij kunnen die opvullen."

"SOMMIGE JONGEREN VOELEN ZICH VERWEESD. ZE KENNEN DE TAAL VAN DE IMAM NIET ALTIJD. DAAROM WORDT DE PREEK BINNENKORT VERTAALD OP EEN SCHERM GETOOND."

MEER OPENHEID

Via via krijgen we twee dagen later de toelating om imam Hoessein van de Kebdana-moskee in Borgerhout te interviewen. Voor een imam is hij piepjong: net drieëndertig. Geen spoor van terughoudendheid. Voorzitter Mohammed Yachou gidst en tolkt, in het Frans. De sympathieke imam zelf spreekt Arabisch en Berbers.
"We weten dat jongeren zich soms verweesd voelen", geeft de voorzitter toe. "Ze kennen de taal van de imam niet altijd. Maar we werken eraan. Zie je dat scherm? Daarop worden binnenkort alle preken vertaald. Dan kan iedereen volgen."
"Salam aleikum!" Nog meer mensen nestelen zich op het helblauwe tapijt waar we zitten te keuvelen. Mensen van het bestuur en nog een andere imam, een zekere Tahar. Allemaal soennieten, zo blijkt. "Maar sjiieten zijn meer dan welkom", vertellen beide imams. "Wij mogen van onze religie niemand uitsluiten. Ook

ANTWERPSE MOSLIMS ZIJN GELUKKIG

Uit een recente studie van de 'Open Society Foundation' die onderzoek deed naar de tevredenheid van moslims in Europese steden scoort Antwerpen hoog. 88% voelt zich thuis in de havenstad. Tegenover bijvoorbeeld 54% in Parijs of 74% in Londen.

MOSKEEËN IN ANTWERPEN

Van de 43 moskeeën in Antwerpen zijn er dertien Turkse, twintig Marokkaanse, vier Pakistaanse, en nog een paar andere moskeeën die teruggaan op de Tsjetsjeense, Albanese, Bengaalse of Roma-traditie. Uit recente cijfers blijkt nog altijd een serieuze onderfinanciering van de islam. Bij vzw Mana bevestigt men dat het zwaard langs twee kanten snijdt. De overheid zelf moet meer sensibiliseren om dit probleem aan te kaarten, maar ook de moslimgemeenschap is aan modernisering en transparantie toe.

Imam Hoessein: "De stad wilde het aantal moskeeën halveren, maar hebben ze al eens nagedacht waar gewone gelovigen moeten bidden? Ik begrijp dat er overzicht nodig is, maar ze mogen niet overdrijven."

jou niet. Er zijn mensen die denken dat hier vreemde zaken gebeuren. Maar geloof me vrij, hier wordt enkel gebeden."
"Ik vind ook dat we naar meer openheid moeten streven", zucht Mimoun, broer van de voorzitter. "De media belichten te vaak de donkere kant van de islam. We zouden als moskee ook graag door de overheid erkend worden. Maar dat duurt lang. En dan komen er wetten die ons systeem in de war brengen. Mohammed bijvoorbeeld is de voorzitter. Dat is logisch, want hij werkt hier al twintig jaar. Maar als we om erkenning vragen, moeten er verkiezingen plaatsvinden waarbij alle leden een stem hebben. En dan wordt er iemand voorzitter die we zelf niet willen."
Er wordt afkeurend gemord als het idee ter sprake komt om het aantal moskeeën te halveren. "U kan toch zien dat dit een degelijke moskee is", zegt imam Hoessein. "Gebouwd met onze eigen handen. Zonder geld van de staat. Alleen maar met giften. Ze wilden het aantal moskeeën halveren, maar hebben ze al eens nagedacht waar gelovigen moeten bidden? Ik begrijp dat er overzicht nodig is, maar ze mogen niet overdrijven."

VERANTWOORDELIJKE IMAMS

Onvermijdelijk komt ook Abu Imran en Sharia4Belgium ter sprake. "Het is triest om zien dat sommige jongeren de weg kwijt zijn", zucht imam Hoessein. "Abu Imran is onder ons niet welkom. En ook niet in veel andere moskeeën. Hij is ook geen imam. En hij noemt zichzelf een salafist maar weet vermoedelijk zelf niet wat dat echt is. Ik geloof ook niet dat zijn aanhang zo snel groeit als de media soms doen uitschijnen. Jongeren hebben ook gezond verstand."
Abdellatif Akhandaf wikt en weegt zijn woorden over Sharia4Belgium. "Het gaat om jongeren die het vertrouwen in een evenwichtige samenleving verloren zijn. Jongens op zoek naar een identiteit en naar erkenning. Veel van die jongens willen de eerste generatie laten zien dat ze het beter doen. Vroeger reden ze met blitse BMW's rond, maar nu sparen ze elk haartje op hun kin voor een lange baard. Het betekent: "Ik ben er. Zie mij en aanvaard mij!" De angst voor groepen als Sharia4Belgium is gegrond. Zonder twijfel. Maar de moslimgemeenschap kan helpen door duidelijk te maken dat het mogelijk is om harmonieus samen te leven. Dat betekent ook samenwerken met overheidsinstanties. Imams moeten hun verantwoordelijkheid nemen."
"Er zijn maar vier moskeeën erkend", knikt Akhandaf. "Dat is weinig. Het heeft te maken met de lange procedure en met de moslimexecutieve zelf – zij moet die erkenningsprocedure in gang zetten. Bovendien werkt de executieve momenteel niet zoals het hoort. De meerderheid van de imams zijn openhartige mensen. Sinds de stad haar contacten met de moskeeën heeft versterkt, worden de imams beter gescreend. In het verleden zijn er in sommige moskeeën zonder twijfel zaken verteld en gepredikt die hier niet thuis horen. Maar dat is nu minder. De diversiteit in de moslimgemeenschap is enorm. Voor elk dilemma zijn er honderd standpunten. Daar moet de overheid als gids fungeren. Dat gaat soms moeizaam. Maar elke dag merk ik dat er openheid is voor dialoog."

VZW VOEM

De Vereniging voor Ontwikkeling en Emancipatie van Moslims voorziet directe ondersteuning op maat van haar leden. Daarnaast behartigt ze de belangen van de islamgemeenschappen. Via allerlei activiteiten (lezingen, debatten, tentoonstellingen, studiedagen, workshops) wil ze als brug fungeren tussen moslims en niet-moslims. *www.voem-vzw.be*

▶ *Volg ons op **facebook.com/weliswaar***

DEEL 3: FLANDERS' CARE

HET FACEBOOK VAN DE ZORGSECTOR

COACHING **Zowat heel Vlaanderen is de laatste jaren in actie geschoten. Alleen de zorgsector blijft nog achter, als het op innoveren aankomt. Daar moet Flanders' Care verandering in brengen. De komende maanden stelt *Weliswaar* vernieuwende projecten voor. Dit keer is RemeCare aan de beurt.**

DOOR STEFANIE VAN DEN BROECK | FOTO BOB VAN MOL

Het is altijd hetzelfde liedje: door de vergrijzing neemt de vraag naar zorg toe. Maar helaas eindigt dat liedje meestal in mineur. Want zorg kost geld. En dat geld is er niet – of toch niet genoeg. Dus moet er creatief worden gedacht. Dat doen ze onder meer bij Remedus, een bedrijf dat zich specialiseert in 'thuishospitalisatie'. Een wat cryptische naam voor iets eenvoudigs: een vorm van zorg tussen thuiszorg en hospitalisatie.
Zaakvoerder Jo Ravelingien. "Het gaat om complexe thuiszorg onder de hoede van een gespecialiseerde arts – bij kankerpatiënten met een intraveneuze behandeling bijvoorbeeld. Veel patiënten lopen om de haverklap naar hun specialist, die kostbare tijd verliest. Terwijl andere patiënten hulpeloos zitten te wachten en hun toestand verergert."
Om dat probleem op te lossen, werd RemeCare uitgevonden: een elektronisch zorgdossier dat de informatie-uitwisseling zo efficiënt mogelijk moet maken.
"De patiënt – maar ook zijn familie, thuisverpleegkundige, huisarts – kan in de onlinetoepassing allerlei gegevens invoeren. Parameters zoals de bloeddruk, het gewicht, het hartritme. Maar ook symptomen: duizeligheid, misselijkheid, pijn. En er kan nog meer: foto's van wonden uploaden, bloedanalyses doorgeven, intikken welke geneesmiddelen de patiënt neemt. Het programma analyseert automatisch al die gegevens en zodra er 'slechte' waarden zijn, wordt de coördinator in het ziekenhuis ingelicht. Die kan het dossier doorgeven aan de verantwoordelijke specialist. Maar het is tweerichtingsverkeer. De specialist kan ook zaken uploaden, zoals uitslagen van het laboratorium. Eigenlijk is het een soort *Facebook* voor de zorgsector. Met strikte veiligheidsregels, uiteraard."

HET PRINCIPE VAN ZELFZORG

Voorlopig zijn de reacties erg positief. "We krijgen vooral feedback van thuisverpleegkundigen en ziekenhuizen, die het een efficiënt systeem vinden.

RemeCare biedt alleen maar kansen, vindt Jo Ravelingien, zaakvoerder Remedus: "Ook talloze andere chronische aandoeningen, zoals diabetes, kunnen worden opgevolgd met dit systeem."

"VEEL PATIËNTEN LOPEN OM DE HAVERKLAP NAAR HUN SPECIALIST, DIE HEEL WAT KOSTBARE TIJD VERLIEST."

We hebben het bewust vrij eenvoudig gehouden, zonder toeters en bellen. Maar het belangrijkste doel wordt bereikt: vlotte communicatie tussen de eerste- en de tweedelijn."

Flanders' Care
Innoveren en ondernemen in zorg

Vlaanderen In Actie Pact 2020

- *Lees het volledige artikel op weliswaar.be/remecare*
- *Meer info op www.flanderscare.be.*
- *Reacties welkom op **facebook. com/weliswaar***

HOMIES: WAAROM ALLEEN ALS HET SAMEN KAN?

VRIJWILLIGERS | "Mocht dit project om een of andere reden aflopen, dan zou ik blij zijn mochten we elkaar blijven zien. Ik zou zijn vriendschap en glimlach missen." *Weliswaar* sprak met Brahim, een cliënt in woonbegeleiding, en Dave, zijn 'homie'. Sinds twee jaar experimenteert het woonbegeleidingsteam van het Antwerpse centrum algemeen welzijnswerk De Terp met het vrijwilligersproject 'de homies'. In de woonbegeleiding koppelen ze vrijwilligers aan cliënten om samen een deel van hun vrije tijd in te vullen. Zelfstandig wonen is vaak lastig voor mensen die dak- of thuisloos zijn geweest. Meestal omdat ze moeilijk aansluiting vinden bij de samenleving en daardoor in een isolement terechtkomen.
Een professionele hulpverlener kan niet altijd het gewone, onvoorwaardelijke menselijke contact bieden, terwijl dat juist voor hen ongelooflijk belangrijk is: eenvoudig sociaal contact zonder te veel verplichtingen. Het homieproject wil het sociaal netwerk van de doelgroep uitbreiden en hun zelfredzaamheid verhogen. Met goede resultaten tot gevolg. (BD)

© Nico Krols

▶ *De portretten van Brahim en Dave vind je op weliswaar.be/homies*

GOEDE ZORG IS GEKLEURDE ZORG

DIVERSITEIT | Diversiteit is geen modewoord, maar een permanente bekommernis. Ook in de zorg neemt diversiteit een centrale plaats in. Een heterogene groep zorgverleners en een structurele verankering van diversiteit in het zorgbeleid zouden de zorgkwaliteit fors kunnen vergroten.
"In Groot-Brittannië moeten artsen op een respectvolle manier de achtergrond van hun patiënt bevragen en er ook rekening mee houden", zegt Stéphanie De Maesschalck, arts in het Fedasil-opvangcentrum voor asielzoekers in Poelkapelle. Net als hun Britse collega's zullen Vlaamse artsen en zorgverleners zich heel wat vaardigheden en attitudes rond diversiteit eigen moeten maken. De groeimarge in ons onderwijscurriculum is nog aanzienlijk.
En ook de samenstelling van de beroepsgroep moet anders. 99% van de artsen behoort tot de witte middenklasse.

"Een meer gemengde zorg zou de attitude tegenover 'andere' patiënten automatisch verbeteren", oppert De Maesschalck. De Mechelse huisarts Abdellatif Riffi beaamt dit: "Zorgkundigen die hun patiëntengroep door en door kennen, vormen een grote troef." (GG)

▶ *Lees het volledige artikel op weliswaar.be/diversiteit*

GEDAAN MET VASTE UURROOSTERS

ARBEIDSVREUGDE | Een vijfde van de Belgische verpleegkundigen is niet tevreden met zijn baan, een kwart voelt zich uitgeblust en een derde droomt van een andere job. En mocht u denken dat het hier alleen om Waalse collega's gaat: in Vlaanderen kampen drie op de tien zorgverleners met serieuze werkstress en vindt meer dan een derde de werkdruk te hoog. De cijfers liegen niet, maar wat moeten we ermee?
De schaarste op de arbeidsmarkt is bekend, maar raakt niet zomaar opgelost. Hetzelfde geldt voor de inschakeling van meer zorgtechnologie. Maar wat met de mogelijkheden op het vlak van HR? Minder regels en meer flexibiliteit kunnen ook druk van de ketel nemen. Hoe zou het bijvoorbeeld zijn om te werken wanneer je kan, wanneer je wil en enkel als je nodig bent? Het antwoord is geen 'vrijheid, blijheid', maar wel een systeem van zelfroosters, waarbij het dienstrooster in onderlinge samenspraak wordt vastgelegd. Het resultaat is een betere afstemming tussen werk en privé, minder stress, meer tevredenheid en zorgverleners die helemaal voor hun job kunnen gaan. (GG)

▶ *Lees meer op weliswaar.be/zelfroostering*

Lees meer op ***weliswaar.be*** >>> *Communiceren in moeilijke situaties* >>> *Agressie in hulpverlening* >>> *e-nieuwsbrief*

School voor Social Profit en Publiek Management

Postgraduaat Social Profit en Publiek Management

Postgraduaat Cultuur-en Kunstmanagement

Lunchcauserieën

Vormingen

Lezingen

Congres

Hogeschool Gent
Faculteit Handelswetenchappen
en Bestuurskunde

09 248 88 40
info@sspm.be
www.sspm.be

Weliswaar.be

Welzijns- en gezondheidsmagazine voor Vlaanderen uitgegeven door de Vlaamse overheid – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Jaargang 18 – nummer 3
Editie juni-juli 2012

Redactie: Nico Krols, Liesbeth Van Braeckel

Eindredactie: Harold Polis

Medewerkers: Marjorie Blomme, Eric Bracke, Goele Geeraert, Ria Goris, Stefanie Van den Broeck

Tekeningen en cartoons: Ief Claessen, Gideon Kiefer, Mieke Lamiroy, Elisabeth Noels, Nora Theys

Fotografie: Jan Locus, Bob Van Mol, Stephan Vanfleteren

Directie: Liesbeth Van Huffelen

Verantwoordelijke uitgever:
Marc Morris, secretaris-generaal,
Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Contactpunt Nederland: Arthur Jansen Advies

Productie: Roularta Custom Media

Oplage: 48.500

Abonnementen, adreswijzigingen, annuleringen: weliswaar@abonnementen.be of 078 15 22 50. Bij adreswijziging oud én nieuw adres en abonneenummer vermelden. Ontvang je te veel of te weinig exemplaren? Laat het ons weten. Geef het abonnementsnummer op dat bij je adres vermeld staat.

Redactie: info@weliswaar.be.
Tel.: 02 553 33 76 of 02 553 07 32.
Fax: 02 553 31 40.
Vlaamse overheid – Departement WVG
Weliswaar
Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Wil je een kort bericht plaatsen?
www.weliswaar.be

De inhoud van de artikels weerspiegelt niet noodzakelijk de visie van de Vlaamse overheid.

Weliswaar kan geen lezersbrieven opnemen. Je reactie is altijd welkom op het redactieadres of info@weliswaar.be en facebook.com/weliswaar

PEFC PEFC/07-31-174

Weliswaar wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.

cim controle 2011

WIW 106.12 – JG 18/nr. 3

Lid van de Unie van de Periodieke Pers

Afgiftekantoor Gent X
Roularta Media Group
Meiboomlaan 33, 8800 Roeselare

TIJDSCHRIFT
Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt zesmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november, december)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091

UV